

بررسی لایحه برنامه پنجم توسعه

فصل دوم - علم و فناوری

شماره (۲)

شماره مسلسل: ۱۰۲۴۹

خردادماه ۱۳۸۹

دفاتر: مطالعات اجتماعی

مطالعات فرهنگی

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	پیشگفتار
۲	چکیده
۳	مقدمه
۳	فصل اول - بخش آموزش و پرورش
۴	۱. بررسی وضعیت موجود آموزش و پرورش
۷	۲. مشکلات اساسی آموزش و پرورش
۱۰	۳. نگاهی بر برنامه چهارم توسعه در حوزه آموزش و پرورش
۱۴	۴. بررسی اسناد بالا دستی در حوزه آموزش و پرورش
۱۴	۵. مقایسه سیاست‌های کلی برنامه پنجم با احکام برنامه پنجم (تناظر سیاست و برنامه پیشنهادی)
۱۶	فصل دوم - بخش آموزش عالی
۱۶	۱. مروری بر وضعیت عملکردی شاخص‌های آموزش عالی
۲۰	۲. مشکلات اساسی آموزش عالی
۲۲	فصل سوم - بررسی احکام برنامه پنجم در تناسب با برنامه چهارم توسعه
۲۳	فصل چهارم - بررسی احکام برنامه پنجم در تناسب با سیاست‌های ابلاغی
۳۷	فصل پنجم - بررسی احکام پیشنهادی
۷۰	منابع و مآخذ

بررسی لایحه برنامه پنجم توسعه (۲)

فصل دوم - علم و فناوری

پیشگفتار

ضوابط ارزیابی لایحه برنامه پنجم در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی رویکرد مرکز پژوهش‌ها به موضوع برنامه‌ریزی و معیارهای ارزیابی لایحه برنامه پنجم توسعه در گزارش این مرکز به شماره مسلسل ۱۰۱۷۴ تبیین و در فروردین‌ماه ۱۳۸۹ منتشر شده است. امور اداری و اجرایی کشور توسط قوانین دائمی و موضوعه سروسامان داده می‌شود. براین اساس هدف از تدوین برنامه‌های میان‌مدت «اولویت‌بندی امور و اختصاص منابع انسانی و مالی محدود کشور به اولویت‌های مزبور» است. سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه ابلاغی مقام معظم رهبری اهداف و اولویت‌های کشور در پنج سال آتی را تعیین کرده‌اند. براساس این رویکرد ارزیابی احکام لایحه و پذیرش پیشنهادهای جدید برمبنای معیارهای زیر صورت گرفته است:

۱. هر حکمی که برخلاف سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری درخصوص برنامه پنجم توسعه بوده است یا به نوعی در پی اصلاح این سیاست‌ها باشد حذف یا اصلاح کلی شده است.

۲. هر حکمی که اصل یا اصولی از قانون اساسی را نقض کرده باشد حذف یا اصلاح کلی شده است. در لایحه دولت در موارد متعددی اصل هشتادوپنجم قانون اساسی (که نمایندگی را قائم به شخص دانسته و براین اساس مجلس نمی‌تواند اختیار قانونگذاری را به شخص یا هیئتی واگذار کند)، اصل پنجاهویکم قانون اساسی (هیچ نوع مالیات وضع نمی‌شود مگر به موجب قانون و موارد معافیت و بخشودگی و تخفیف مالیاتی نیز به موجب قانون مشخص می‌شود) و اصل پنجاهوسوم قانون اساسی (کلیه دریافت‌های دولت در حساب‌های خزانه‌داری کل متمرکز می‌شود و همه پرداخت‌ها در حدود اعتبارات مصوب به موجب قانون انجام می‌گیرد) نقض شده بود، که حذف یا اصلاح شده است.

۳. برطبق تفسیر شورای نگهبان از اصل هفتادوچهارم قانون اساسی ارائه لایحه توسط دولت باید انجام گیرد. براین اساس نمی‌توان دولت را ملزم به آوردن لایحه کرد مگر در مواردی که برای دستیابی به اهداف سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه، اصلاح قانون یا رفع خلأ قانونی مورد نیاز باشد. در این‌گونه موارد پیشنهاد با عبارت «براساس بند ... سیاست‌های ابلاغی برنامه پنجم توسعه

دولت موظف است برای ... اقدام قانونی لازم را انجام دهد» ارائه شده است.

۴. سند برنامه محل اصلاح قوانین دائمی نیست. هر حکمی که به طور صریح یا ضمنی قوانین جاری را نسخ کند (جز در موارد خاص که برای دستیابی به اهداف سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه نیازمند اصلاح قانون باشد) حذف یا اصلاح کلی شده است.

۵. در قوانین فعلی کشور، دولت اختیارات بسیاری برای اداره امور کشور دارد. بنابراین موادی که به این امور پرداخته‌اند یا اساساً انجام آن حکم نیازی به مجوز قانونگذار ندارد حذف یا اصلاح کلی شده است.

۶. احکام و پیشنهادهایی که فاقد ماهیت برنامه‌ای بوده‌اند و جزء اولویت‌های تعیین شده در سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه نبوده و فاقد زمانبندی و متولی اجرایی مشخص بوده، حذف شده است.

با اتخاذ رویکرد و معیارهای فوق ۶۶ ماده از لایحه پیشنهادی دولت عیناً مورد پذیرش قرار گرفته یا اصلاح عبارتی (جزئی) شده است، ۵۶ ماده اصلاح کلی و ۷۷ ماده حذف شده است. همچنین به منظور پوشش دادن به برخی سیاست‌های کلی برنامه پنجم یا مسائل اساسی کشور (که در بررسی‌های انجام شده توسط دفاتر تخصصی مرکز استخراج شده است) ۵۶ ماده برای الحاق به لایحه پیشنهاد شده است.

چکیده

این گزارش لایحه پیشنهادی برنامه پنجم را در بخش علم و فناوری (شامل آموزش و پرورش، آموزش عالی، پژوهش و فناوری) بررسی می‌کند. ارزیابی این بخش از برنامه نشان می‌دهد نقاط مثبتی چون تأکید بر توسعه علوم انسانی و بازنگری محتوای دروس و تدوین رشته‌های جدید در راستای تقویت این علوم با توجه به ارزش‌های دینی و هویت اسلامی-ایرانی، توسعه پژوهش‌های کاربردی، توجه به نقش نخبگان در توسعه و ضرورت اعمال مدیریت توسط نخبگان کشور، ارتباط بین صنعت و دانشگاه و تلاش در جهت تجاری‌سازی فعالیت‌های علمی دانشگاه‌ها، مشارکت مردمی در امر آموزش و پرورش و مقاوم‌سازی مدارس مورد توجه قرار گرفته و از نقاط مثبت لایحه محسوب می‌شود. در کنار این موضوع به نظر می‌رسد لایحه در این بخش در برخی موارد مغایر با سیاست‌های ابلاغی ازسوی مقام معظم رهبری و به لحاظ اختیاراتی که به دولت داده شده مغایر قانون اساسی است.

ضمن اینکه برخی از مهمترین چالش‌های حوزه آموزش و پرورش نظیر عدم نگرش نظام‌مند به

تأمین منابع انسانی و فقدان پوشش کامل تحصیلی و همچنین برخی از چالش‌های اساسی حوزه آموزش عالی از جمله توسعه کیفی را مورد توجه قرار نداده است، در صورتی که انتظار می‌رود برنامه پنجم به‌عنوان دنبال‌کننده و مکمل برنامه چهارم، راهکارهایی برای حل چالش‌های اساسی این حوزه ارائه دهد.

مقدمه

برنامه توسعه رکنی اساسی برای دستیابی به اهداف ملی و اثربخشی فعالیت‌های مدیریت عالی کشور است. با محور قرار گرفتن فرآیند برنامه‌ریزی و تدوین برنامه‌های منتج از آن، امکان پیگیری مستمر اهداف کلان برای رسیدن به چشم‌انداز مطلوب فراهم می‌شود. پس از تدوین سند چشم‌انداز بیست‌ساله جمهوری اسلامی ایران و اعلام محورها و الزامات برخاسته از چشم‌انداز، نظام برنامه‌ریزی در کشور مبتنی بر رویکرد راهبردی توسعه‌یافته است. برنامه چهارم توسعه اولین تجربه برنامه‌ریزی در این مسیر بود.

نظر به اهمیت این موضوع گزارش حاضر تلاش می‌کند تا به تحلیل و ارزیابی لایحه پیشنهادی برنامه پنجم در حوزه علم و فناوری بپردازد.

برای بررسی بهتر موضوع در ابتدا این حوزه به دو بخش آموزش و پرورش و آموزش عالی و تحقیقات تقسیم‌بندی شده است. در این راستا با توجه به اینکه برنامه‌های توسعه باید مبتنی بر واقعیت‌های موجود باشند، ابتدا تصویری از وضعیت موجود بخش ارائه شده و چالش‌های اساسی این حوزه مورد بررسی قرار گرفته است؛ سپس برای آنکه تناسب و همسویی برنامه پنجم با برنامه چهارم ارزیابی شود، تصویری اجمالی از برنامه چهارم ارائه شده است. در گام بعد تناسب برنامه پیشنهادی با اسناد بالادستی و سیاست‌های ابلاغی مورد بررسی قرار گرفته است و در نهایت احکام و مواد برنامه پنجم در بخشی جداگانه مورد ارزیابی قرار گرفته است.

فصل اول - بخش آموزش و پرورش

نگاهی اجمالی به برنامه‌های توسعه در کشور نشان می‌دهد در پنج برنامه عمرانی قبل از انقلاب مهمترین اهداف بخش آموزش و پرورش عبارت بودند از:

- تعلیمات هشت‌ساله رایگان برای همه فرزندان ایران،
- آموزش بزرگسالان با هدف ریشه‌کنی بی‌سوادی،

- تأمین کلیه مهارت‌ها و صلاحیت‌های مورد نیاز کشور بجز صنایع بسیار مدرن،
  - توسعه آموزش و پرورش با هدف تأمین نیروی انسانی مورد نیاز صنعت، کشاورزی و خدمات.
  - در چهار برنامه اول توسعه بعد از انقلاب نیز مهمترین اهداف عبارت بودند از:
  - بازنگری و تغییر نظام آموزش و پرورش متناسب با نیازهای جامعه و برنامه توسعه برای ارتقای کیفیت و افزایش بهره‌وری داخلی نظام آموزش و پرورش،
  - ریشه‌کنی بی‌سوادی در گروه سنی ۶ تا ۳۵ سال،
  - پوشش همگانی افراد لازم‌التعلیم در آموزش عمومی و کاهش مؤثر بی‌سوادی،
  - اصلاح ساختار سازمانی و تشکیلاتی و ساختار نیروی انسانی،
  - افزایش مشارکت مردم و بخش خصوص در آموزش و پرورش،
  - استفاده بهینه از ظرفیت‌ها، امکانات و منابع،
  - ارتقای کارآیی و کیفیت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و انطباق آموزش‌ها با نیازهای بازار کار و ویژگی‌های مناطق و جلب و هدایت استعدادهای کشورهای کشور به این آموزش‌ها،
  - اجباری کردن آموزش تا پایان دوره راهنمایی به طوری که در پایان برنامه این امر محقق شود،
  - توسعه استقلال مالی، مدیریتی و اجرایی واحدهای آموزشی،
  - ارتقای توانایی و مهارت حرفه‌ای کارکنان و افزایش انگیزه آنان.
- لایحه برنامه پنجم در ۹ فصل و ۱۹۹ ماده تنظیم شده است که موضوع آموزش و پرورش در فصل دوم ذیل عنوان علم و فناوری مطرح شده است. این فصل شامل ۱۳ ماده است، که ۷ ماده آن مستقیماً به آموزش و پرورش مربوط است. از سایر مواد نیز بند «و» ماده (۶)، بند «ج» ماده (۹)، ماده (۷۹) و بند «۷» ماده (۹۵) به آموزش و پرورش مربوط است.

۱. بررسی وضعیت موجود آموزش و پرورش

آموزش و پرورش با بیش از یک میلیون نفر نیروی انسانی و بیش از ۱۳ میلیون دانش‌آموز بزرگ‌ترین دستگاه دولتی در ایران است. مهمترین نقاط قوت و ضعف این دستگاه در حال حاضر به قرار زیر است:

۱-۱. نقاط قوت آموزش و پرورش

- حمایت مقام معظم رهبری و مجلس شورای اسلامی از انجام تحول بنیادین در نظام آموزشی کشور.
- وجود مراکز تربیت معلم، آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای، دانشگاه شهید رجایی و دانشگاه‌های مورد وثوق آموزش و پرورش برای تربیت نیروی انسانی.

- وجود مراکز پژوهشی تحت اختیار وزارت آموزش و پرورش.
- تمایل و اشتیاق خانواده‌ها به ادامه تحصیل فرزندان‌شان در مدارس.
- تمایل و اشتیاق خانواده‌ها به حضور در کلاس‌های آموزش خانواده.
- تهیه و تدوین طرح راهبردی «سوادآموزی» در کشور.
- تهیه و تدوین سند ملی آموزش و پرورش و سند برنامه‌ریزی درسی در وزارت آموزش و پرورش.

- همکاری و همگامی مردم خیر، تشکل‌های «خیرین مدرسه‌ساز».
- ارتباط آموزش و پرورش با مجامع جهانی و بین‌المللی برای تبادل تجربه و اطلاعات علمی.
- اجرای طرح سنجش سلامت و آمادگی تحصیلی نوآموزان (متقاضیان تحصیل) در آستانه ورود به نظام آموزشی.
- وجود نهادهای مردم‌نهاد مرتبط با آموزش و پرورش.
- استقبال مردم برای مشارکت با آموزش و پرورش در حوزه تأسیس مدارس غیرانتفاعی (غیردولتی).

- وجود مصوبه‌های قانونی همانند ماده (۱۳) و (۱۶) قانون مدیریت خدمات کشوری.
- وجود قانون شوراهای آموزش و پرورش مناطق و استان‌ها.
- نقش آموزش و پرورش در بسترسازی برای تحقق سیاست‌های چشم‌انداز ۱۴۰۴.
- افزایش روزافزون مطالبات مردم از نظام آموزش و پرورش کشور.
- برخورداری آموزش و پرورش از نیروی انسانی متعهد و تحصیلکرده.

۲-۱. نقاط ضعف (تهدیدها و تهدیدها) آموزش و پرورش

- عدم نگرش نظام‌مند به منابع انسانی در تأمین، تربیت، نگهداشت و حفظ منزلت اجتماعی معلمان و ارتقای علمی و حرفه‌ای آنان (تأمین نیروی انسانی از منابع مختلف که صلاحیت لازم برای تعلیم و تربیت را ندارند خسارت‌های زیادی را به آموزش و پرورش وارد می‌سازد).
- فقدان پوشش تحصیلی در آموزش عمومی در راستای تحقق عدالت آموزشی (این قانون از برنامه اول هفت‌ساله توسعه تاکنون مورد تأکید بوده است). در حال حاضر حدود ۳/۲ میلیون نفر از افراد در سن مدرسه در خارج از نظام آموزشی قرار دارند.
- ضعف مشارکت در اداره آموزش و پرورش و ضعف در مردمی کردن آموزش و پرورش (متمرکز بودن مدیریت در عمل و فکر).
- کسری مستمر بودجه و عدم تبعیت از شیوه بودجه‌ریزی علمی و عملیاتی و عدم همخوانی و

- هماهنگی بودجه آموزش و پرورش با مأموریت‌ها و حجم و اندازه آن.
- پژوهش‌محور نبودن تصمیمات (برنامه‌ریزی درسی، آموزشی و مدیریتی).
  - متناسب نبودن محتوای کتاب‌های درسی و برنامه‌های آموزشی آن با نیازهای جامعه و عدم رعایت تفاوت‌های جنسیتی، فرهنگی، جغرافیایی، اقتصادی و اجتماعی.
  - با توجه به تولید فزاینده علم در دنیا:
    - حافظه‌محور بودن روش‌های یادگیری - یاددهی و ارزشیابی از آموخته‌ها بر همین اساس.
    - کم‌توجهی به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای علیرغم نقش مؤثر آن در توسعه و اشتغال و عدالت اجتماعی.
- کاهش بهره‌وری، ضعف در تصمیم‌گیری، کندی در اجرا در سطوح ستاد و صف به‌ویژه در مدرسه، عدم پویایی در سیستم مدیریتی، ممانعت از رشد خلاقیت به لحاظ تمرکز در آموزش و پرورش.
- نداشتن فلسفه مصوب برای نظام آموزشی کشور.
- عدم حاکمیت سیاست واحد بر نهادهایی که به‌نحوی با موضوع تعلیم و تربیت در ارتباط هستند.
- بی‌توجهی به تعلیم و تربیت به‌عنوان اولویت اول نظام جمهوری اسلامی ایران و نگرش مصرفی به آموزش و پرورش.
- محدودیت گرایش به اندیشه‌های نو و نوآوری در آموزش و پرورش.
- فقدان استانداردهای علمی و آموزشی در ارکان نظام آموزشی از تجهیزات تا ابزار آموزشی و کمک آموزشی، فضای آموزشی و پرورشی.
- معطل گذاشتن اجرای بعضی از قوانین مصوب در مجلس شورای اسلامی (قانون اصلاح نظام پذیرش دانشجو «حذف کنکور» و قانون اجباری نمودن آموزش و پرورش عمومی و...).
- کمبود فضاهای پرورشی مانند اردوگاه، مسجد، کانون، نمازخانه و سالن‌های ورزشی به‌ویژه برای دختران و محرم‌سازی آنها برای این گروه از دانش‌آموزان.
- فرسوده و نایمن بودن بخشی از ساختمان‌ها به‌خصوص در تهران و برخی از کلان‌شهرها.
- نارسا بودن نظام مشاوره و نظام هدایت تحصیلی دانش‌آموزان.
- کم‌توجهی بخشی از معلمان آموزش و پرورش به روش تدریس فعال در کلاس.
- ضعف در مدیریت منابع و واحدهای آموزشی در نتیجه پایین بودن میزان بهره‌وری.
- سیاست‌زدگی نظام مدیریتی آموزش و پرورش و دخالت تصمیمات سلیقه‌ای.
- وجود تهاجم فرهنگی در ابعاد مختلف.
- عدم تطابق بین نوع تحصیلات دانش‌آموزان و شرایط شغل و اشتغال.
- وجود محدودیت برای استقبال از افراد فرهیخته برای خدمت در آموزش و پرورش.

- به روز نبودن تجهیزات و ماشین‌آلات، ابزار آموزشی و کمک آموزشی هنرستان‌ها و مدارس.

- کمبود نیروی انسانی در نظام آموزشی کشور به خصوص در حوزه فنی و حرفه‌ای (آموزش و پرورش برای به خدمت‌گیری ۱۳۰۰۰۰ نفر معادل ۳،۱۲۰،۰۰۰ ساعت حق‌التدریس، اعتباری معادل ۲۸۳۱ میلیارد ریال اختصاص داده است و از روش‌هایی مانند به‌کارگیری نیروی شرکتی استفاده کرده است که موجب اعتراض نمایندگان مجلس قرار گرفته و این درحالی است که با بازنشستگی پیش از موعد حدود ۱۵۰،۰۰۰ نفر در دو سال اخیر موافقت کرده است).

- اجرای نادرست قانون بازنشستگی پیش از موعد.

- دستکاری در بعضی از شاخص‌های مصرف نیروی انسانی.

از نقاط ضعف مذکور سه مورد اول مشکلات اساسی آموزش و پرورش است که به تحلیل مختصری از آن اشاره می‌شود:

۲. مشکلات اساسی آموزش و پرورش

۲-۱. عدم نگرش نظام‌مند به منابع انسانی، در تأمین، تربیت، نگهداشت و حفظ منزلت اجتماعی معلمان و ارتقای علمی و حرفه‌ای آنان

تنوع روش‌های تأمین نیروی انسانی در سال‌های اخیر با سیاست کاهش هزینه‌ها چرخه معیوبی را برای آموزش و پرورش به وجود آورد. به منظور کاهش هزینه‌های آموزشی جمع‌کنندگی از معلمان و کارشناسان با سابقه پیش از موعد بازنشسته شدند و مناطق آموزشی برای جبران کسری نیروهای آموزشی مورد نیاز خود به جای خرید خدمات آموزشی (اجرای غلط بند «۲» ماده (۱۳) قانون مدیریت خدمات کشوری و به‌کارگیری نیروهای حق‌التدریس و ایجاد معضل برای استخدام آنها) به شرکت‌های تأمین نیرو متوسل شده تا کمبود نیروی انسانی خود را جبران کنند. این دو اقدام آسیب‌های جدی به کیفیت نظام آموزشی وارد کرد، زیرا همزمان با بازنشستگی پیش از موعد، تعداد نیروهای با تجربه و سطح سواد تحصیلی معلمان رسمی و پیمانی موجود کاهش یافت. بنابراین لازم است راهکار جدی برای تأمین نیروی انسانی متعهد و متخصص اندیشیده شود. به همین دلیل نمایندگان مجلس طرح یک فوریتی «احیا و تقویت مراکز تربیت معلم» را به مجلس ارائه کرده‌اند. لکن پیشنهاد می‌شود برای سهولت امر و سرعت در تصمیم‌گیری در برنامه پنجم نیز یک حکم به تأمین نیروی انسانی آموزش و پرورش اختصاص داده شود.

۲-۲. فقدان پوشش تحصیلی در آموزش عمومی در راستای تحقق عدالت آموزشی

قانون برنامه چهارم در بند «ب» ماده (۵۲) آموزش و پرورش را موظف به تکمیل پوشش تحصیلی در تمام نقاط کشور تا پایان آموزش عمومی کرده است.

بند «س» ماده (۵۲) نیز آموزش و پرورش را موظف به فراهم کردن امکانات برای رفع محرومیت آموزشی از طریق گسترش مدارس شبانه‌روزی، روستا مرکزی و خوابگاه‌های مرکزی و آموزش از راه دور و... کرده است.

آمارهای مرکز آمار ایران نشان می‌دهد:

که در سال ۱۳۸۵ تعداد جمعیت ۶ تا ۱۷ ساله معادل $۱۶/۳$ میلیون نفر بوده است که از تعداد مذکور $۱۳/۱$ میلیون نفر در واحدهای آموزشی مشغول تحصیل و $۳/۲$ میلیون نفر خارج از نظام آموزشی بوده‌اند. از $۳/۲$ میلیون نفر تعداد ۶۶۵ هزار نفر به واحد آموزشی دسترسی نداشته و در اصل بی‌سواد هستند، ولی تعداد $۲/۵$ میلیون نفر بعد از حضور در مدارس و تعدادی حین تحصیل، ترک تحصیل کرده که باعث کاهش کارآیی داخلی شده‌اند.

سهم دانش‌آموزان شهری از $۳/۲$ میلیون نفر معادل $۴۸/۵$ درصد و سهم دانش‌آموزان روستایی $۵۱/۵$ درصد است. به عبارت بهتر $۱/۵$ میلیون نفر دانش‌آموز ویژه شهری در خارج از مدرسه بوده و مشغول به تحصیل نیستند، از این تعداد ۳۰۸ هزار نفر بی‌سواد و ۱۲۴۵ هزار نفر ترک تحصیل کرده‌اند. از سهم $۱/۷$ میلیون نفر جمعیت روستایی ۳۵۷ هزار نفر هرگز به مدرسه راه نیافته و ۱۲۹۱ هزار نفر ترک تحصیل کرده‌اند. بنابراین درصد پوشش ویژه سنی دانش‌آموزان شهری $۸۵/۳$ درصد و دانش‌آموزان روستایی $۷۱/۳$ درصد است. البته در حال حاضر پوشش تحصیلی واقعی دوره ابتدایی شهری نیز $۸۹/۴$ درصد و روستایی $۸۶/۷$ درصد است در حالی که پوشش ظاهری $۱۰۴/۱$ درصد را نشان می‌دهد.

پوشش تحصیلی واقعی دوره راهنمایی در جمعیت شهری $۷۸/۸$ درصد و جمعیت روستایی $۶۲/۲$ درصد است.

پوشش تحصیلی واقعی دوره متوسطه و پیش‌دانشگاهی شهری $۵۶/۴$ درصد و روستایی $۳۳/۴$ درصد است.^۱

۲-۳. ضعف در مشارکت مردمی

نظام اجتماعی و حیات سیاسی جامعه بشری به تعاون و مشارکت اعضای آن بستگی دارد و آموزش و پرورش به‌عنوان نظامی اجتماعی، بیشتر از نهادهای اجتماعی دیگر، نیازمند مشارکت

۱. مرکز آمار ایران، آمار سال ۱۳۸۵ و سالنامه آماری آموزش و پرورش، سال ۱۳۸۵.

است. در سال‌های اخیر، مشارکت با آموزش و پرورش به صورت‌های مختلف انجام گرفته است که اهم آنها به شرح زیر است:

۱-۲-۳. واگذاری زمین برای احداث ساختمان مدارس

این امر با اینکه همیشه چاره‌ساز رفع مشکل از آموزش و پرورش نبوده است و بعضاً زمین‌ها، در مکان‌ها و محل‌هایی اهدا شده است که آموزش و پرورش، در آن مکان‌ها و یا محل‌ها کمبود فضای آموزشی نداشته است، ولی عملی زیبا و خیر است و نشان از توجه صاحب زمین به تعلیم و تربیت مردم دارد.

۲-۲-۳. احداث اماکن ورزشی، پرورشی و آموزشی توسط خیرین مدرسه‌ساز

خیرین مدرسه‌ساز در چند سال اخیر با احداث اماکن آموزشی و پرورشی، خدمات ارزنده‌ای در کاهش کمبود فضاهای آموزشی انجام داده‌اند.

در سال ۱۳۸۸ حدود ۱۱۷۰۰ کلاس درس توسط خیرین مدرسه‌ساز تحویل آموزش و پرورش داده شده است.

۳-۲-۳. مدارس غیرانتفاعی

در سال تحصیلی ۱۳۸۷-۱۳۸۸ تعداد ۱۰۱۴۹۴۹ نفر در مدارس روزانه و ۱۰۹۸۹۱ نفر در آموزش بزرگسالان در واحدهای آموزشی غیرانتفاعی مشغول به تحصیل بودند (حدود ۸/۰۵ درصد کل دانش‌آموزان روزانه و بزرگسال کشور).

با تمامی تلاش‌هایی که در این راستا صورت می‌پذیرد آموزش و پرورش در جلب و جذب مشارکت مردم با مشکل مواجه است. مشکلات مزبور در بعد «درونی» و «بیرونی» عبارتند از:

الف) مشکلات درونی

- کمی تلاش و ضعف مدیران در جذب و جلب مشارکت،
- محدودیت آگاهی مدیران در حوزه مشارکت و انواع آن،
- فعال نبودن آموزگاران در امر مشارکت،
- کاستی‌های ناشی از فعال نبودن دانش‌آموزان در امر مشارکت،
- کمبودها و کاستی‌های ناشی از برنامه‌ریزی،
- کاستی‌های ناشی از ساختار آموزش و پرورش،
- نبود تعریف درست و مردم‌پسند از اشکال مشارکت.

ب) موانع و مشکلات بیرونی

- کاستی‌های ناشی از عوامل فرهنگی و اجتماعی و اقتصادی،

- موانع و کاستی در برنامه‌ریزی‌های دولت و محدود بودن اعتماد مردم به وظایف و کارهای دولت، با وجود موانع مذکور برای توسعه فرهنگ مشارکت و جلب تعاون و یاری مردم با آموزش و پرورش لازم است که اولاً ساختار درست با تفکر مشارکتی تهیه، تدوین و اجرا شود و ثانیاً روش‌های مدیریتی از حالت سنتی فعلی به علمی و مشارکتی سوق داده شود تا کاستی‌های تعامل و مشارکت با مردم مرتفع شود.

۳. نگاهی بر برنامه چهارم توسعه در حوزه آموزش و پرورش

سیاست‌های کلی برنامه چهارم ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری مرتبط با آموزش و پرورش شامل دو بند است:

بند «۱۰»: اصلاح نظام آموزش کشور شامل آموزش و پرورش و کارآمد کردن آن برای تأمین منابع انسانی مورد نیاز در جهت تحقق اهداف چشم‌انداز.

بند «۱۱»: تلاش در جهت تبیین و استحکام مبانی مردم‌سالاری دینی و نهادینه کردن آزادی‌های مشروع از طریق آموزش، آگاهی‌بخشی و قانونمند کردن آن.

با توجه به سیاست‌های فوق قانون برنامه چهارم در مواد (۵۲)، (۵۳) و (۵۵) مستقیماً وظایف آموزش و پرورش را معین کرده است.

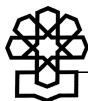
برخی از مواد نیز مانند ماده (۹۷)، (۱۰۶)، (۱۰۹) و (۱۱۷) نیز بعضی از وظایف جزئی آموزش و پرورش را بیان کرده و ماده (۱۳۶)، (۱۴۴) و (۱۴۵) نیز نحوه برون‌سپاری و مشارکت بخش خصوصی را بیان کرده‌اند.

شاخص‌های زیادی برای سنجش وضعیت آموزش و پرورش وجود دارد. در بعضی از گزارش‌ها ۱۸۰ شاخص بررسی شده‌اند. در جدول ۱ نیز ۲۷ شاخص مهم‌تر و عمومی‌تر در سال چهارم برنامه ارائه شده است.

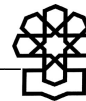

جدول ۱. عملکرد کمی آموزش و پرورش در سال ۱۳۸۷ (سال چهارم از برنامه چهارم) و باقیمانده هدف برای سال ۱۳۸۸

ردیف	موضوع	واحد	شاخص سال ۱۳۸۸			ملاحظات
			هدف	عملکرد	در صد تحقق هدف	
۱	دانش آموز ابتدایی	هزار نفر	۶۶۶۶	۵۶۵۵	۸۴/۸۳	برآورد دانش آموز در سال ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ منطبق نبوده و هدف محقق نمی شود
۲	دانش آموز راهنمایی	هزار نفر	۳۷۲۷	۳۷۷۸	۹۳/۳	محقق نمی شود
۳	دانش آموز متوسطه و پیش دانشگاهی	هزار نفر	۴۳۵۰	۳۹۵۷	۹۳	محقق نمی شود
۴	دانش آموزان استثنایی	هزار نفر	۹۱	۷۰/۷	۷۷/۷	محقق نمی شود
۵	دانش آموز پیش دبستانی	هزار نفر	۶۷۱	۴۵۶	۷۰	محقق نمی شود
۶	جمع کل دانش آموزان (آمادگی، ابتدایی، راهنمایی، متوسطه و پیش دانشگاهی)	هزار نفر	۱۵۵۰۰	۱۳۵۴۶	۸۷/۳۷	محقق نمی شود
۷	تعداد دانش آموزان غیردولتی ابتدایی	هزار نفر	۴۳۳	۴۰۲	۹۲/۱۸۴	
۸	تعداد دانش آموزان غیردولتی راهنمایی	هزار نفر	۲۷۶	۲۲۲/۸	۸۰/۷	محقق نمی شود
۹	تعداد دانش آموز متوسطه و پیش دانشگاهی غیرانتفاعی	هزار نفر	۴۲۸	۳۰۹/۲	۷۲/۲۴	محقق نمی شود
۱۰	تعداد دانش آموزان پیش دبستانی غیرانتفاعی	هزار نفر	۳۱۶	۸۱/۳	۲۵/۷۳	محقق نمی شود
۱۱	تعداد دانش آموزان غیردولتی در دوره های آمادگی، ابتدایی، راهنمایی، متوسطه و پیش دانشگاهی	هزار نفر	۱۱۳۷	۱۰۱۵	۸۹/۳	محقق نمی شود
۱۲	سهم دانش آموزان غیردولتی از کل	هزار نفر	۷۷۱	۷۴۹	۹۷/۱۴	محقق نمی شود
۱۳	تراکم دانش آموز در دوره ابتدایی دولتی	نفر	۲۲	۲۲/۳۲	۹۸/۵	محقق نمی شود

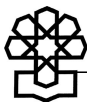

ردیف	موضوع	واحد	شاخص سال ۱۳۸۸			باقیمانده از هدف برای ۱۳۸۸	ملاحظات
			هدف	عملکرد	در صد تحقق هدف		
۱۴	تراکم دانش آموز در دوره راهنمایی دولتی	نفر	۲۶/۹	۲۴	۱۰۷/۸	۲/۸ -	* علامت منفی در ردیف ۱۴ و ۱۵ با توجه به فاصله گرفتن هدف از عملکرد می باشد که در ظاهر هدف محقق شده است، ولی در باطن محقق نشده و هزینه ای معادل ۳۰۰ میلیون تومان بر آموزش و پرورش تحمیل نموده است
۱۵	تراکم دانش آموز در دوره متوسطه دولتی	نفر	۲۵/۱	۲۳/۹	۱۰۴/۸	۲/۸ - *	
۱۶	تعداد کلاس دایر در کل دوره ها (ابتدایی، راهنمایی، متوسطه، پیش دانشگاهی و آمادگی)	واحد	۶۱۲۴۱۵	۵۴۱۵۷۹	۸۸/۴	۰/۹ -	به اهداف برنامه دست نیافته است
۱۷	میزان سواد تحصیلی معلمان (دولتی)	سال	۱۵/۳۲	۱۴/۹۷	۹۷/۷	۰/۵۵	اهداف برنامه محقق نشده است
۱۸	دانشجوی متعهد خدمت تربیت معلم	هزار نفر	۱۲	۹/۹۴۵	۸۲/۷	۰/۹۴۵	محقق نمی شود
۱۹	ضریب بهره برداری از کلاس های ابتدایی	درصد	۱۱۹	۱۰۷/۹۵	۱۰۹/۳	۱۰/۰۵ +	محقق نمی شود
۲۰	ضریب بهره برداری از کلاس های راهنمایی	درصد	۱۳۸	۱۳۴/۸۵	۱۰۲/۳	۱/۱۵ +	
۲۱	ضریب بهره برداری از کلاس های متوسطه و پیش دانشگاهی	درصد	۱۳۲	۱۲۰/۱۷	۱۰/۹	۹/۸۳ +	
۲۲	تعداد دانش آموزان فنی و حرفه ای	هزار نفر	۳۹۰	۳۱۴/۲۱۴	۸۰/۵۷	۸۵/۷۸۶ -	به علت هزینه بالا و عدم سیاست گذاری صحیح محقق نمی شود
۲۳	تعداد دانش آموزان کار دانش	هزار نفر	۵۸۰	۳۱۴/۹۰۶	۷۱/۳۶	۱۷۶/۰۹۴ -	محقق نمی شود
۲۴	جمع ردیف های ۲۵ و ۲۶	هزار نفر	۹۷۰	۷۲۸/۱۲۰	۷۵/۰۶	۲۶۱/۸۸۰ -	

ملاحظات	باقیمانده از هدف برای ۱۳۸۸	شاخص هدف برای سال ۱۳۸۸	شاخص سال ۱۳۸۸			واحد	موضوع	ردیف
			در صد تحقق هدف	عملکرد	هدف			
محقق نمی شود	- ۹/۵۲	۴۳/۴۶	۸۱/۷۴	۳۳/۹۴	۴۱/۵۲	درصد	نسبت دانش آموزان فنی و حرفه‌ای و کاردانش از کل پایه ۳ و ۲	۲۵
	- ۱۰۲/۷۵۴	۳۶۵	۷۵/۳۵	۲۶۲/۲۴۶	۳۴۸	هزار	تعداد دانش آموزان دختر فنی و حرفه‌ای و کاردانش از کل	۲۶
	- ۱/۹۸	۳۸	۹۵/۴	۳۶/۰۲	۳۷/۹	درصد	نسبت دانش آموزان دختر به کل	۲۷

مأخذ: سالنامه آماری آموزش و پرورش، سال ۱۳۸۷-۱۳۸۸.

۴. بررسی اسناد بالا دستی در حوزه آموزش و پرورش

اولین نکته در رابطه با احکام برنامه پنجم لزوم تبعیت احکام از اسناد بالادستی است. این اسناد در حوزه آموزش و پرورش عبارتند از: قانون اساسی، سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلی برنامه پنجم.

۴-۱. قانون اساسی

بند «۳» اصل سوم قانون اساسی مقرر می‌دارد:

آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان برای همه در تمام سطوح و تسهیل و تعمیم آموزش عالی. اصل سی‌ام قانون اساسی نیز دولت را چنین موظف کرده است: دولت موظف است وسایل آموزش و پرورش رایگان را برای همه ملت تا پایان دوره متوسطه فراهم سازد و وسایل تحصیلات عالی را تا سرحد خودکفایی کشور به‌طور رایگان گسترش دهد.

۴-۲. سند چشم‌انداز

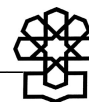
در افق ۱۴۰۴ ایران کشوری است توسعه‌یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی دست یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه. **ملاحظه:** در تهیه و تدوین و تصویب برنامه‌های توسعه و ... این نکته مورد توجه قرار گیرد که شاخص‌های کمی کلان آنها از قبیل نرخ سرمایه‌گذاری، درآمد سرانه ... رشد فرهنگ و آموزش و پژوهش ... باید متناسب با سیاست‌های توسعه و اهداف و الزامات چشم‌انداز تنظیم گردد و این سیاست‌ها به‌طور کامل مراعات شود.

۴-۳. سیاست‌های کلی برنامه پنجم

در بند «۸» سیاست‌های کلی برنامه پنجم ذیل امور علمی و فناوری آمده است: تحول در نظام آموزش و پرورش با هدف ارتقای کیفی آن براساس نیازها و اولویت‌های کشور در سه حوزه دانش، مهارت و تربیت و نیز افزایش سلامت روحی و جسمی دانش‌آموزان.

۵. مقایسه سیاست‌های کلی برنامه پنجم با احکام برنامه پنجم (تناظر سیاست و برنامه پیشنهادی)

در بند «۸» سیاست‌های کلی برنامه پنجم ابلاغی مقام معظم رهبری ذیل امور علمی - فناوری نیازهای آموزش و پرورش با توجه به وضع موجود و نیازهای آینده کشور بیان شده است. احکام

برنامه پنجم در حقیقت، برنامه‌ریزی برای تحقق این سیاست است.
در جدول ۲، مقایسه بین سیاست‌های کلی در حوزه آموزش و پرورش و احکام برنامه پنجم ارائه شده است:

**جدول ۲. مقایسه سیاست‌های کلی برنامه پنجم با احکام برنامه پنجم
(تناظر سیاست و برنامه پیشنهادی)**

ردیف	عنوان متغیر	احکام برنامه متناظر با سیاست‌های کلی ابلاغی برنامه پنجم
۱	تحول در نظام آموزش و پرورش	ماده (۲۳): به‌منظور ایجاد تحول بنیادین در نظام آموزشی کشور ...
۲	ارتقای کیفی آموزش و پرورش	ماده (۱۸) بند «الف»: بازنگری متون، محتوا و برنامه‌های آموزشی درسی ... «ب»: بازنگری اساسی در فرآیند هدایت تحصیلی دانش‌آموزان «ج»: نهادهای جدیدی در تجارب علمی و عملی انقلاب اسلامی و دفاع مقدس با انجام فعالیت‌های آموزشی ...
		ماده (۲۶): به وزارت آموزش و پرورش اجازه داده ... به‌صورت هیئت امنایی اداره شوند
		ماده (۲۷): دولت مجاز است مابه‌التفاوت اعتبارات مصوب و ... ماده (۲۸): به دولت اجازه داده می‌شود به‌منظور کاهش تصدیگری ... حمایت نماید
۳	نیازها و اولویت‌های حوزه دانش در کشور	ماده (۱۸) بند «د»: تعمیق ارزش‌های اسلامی و اخلاق حرفه‌ای در آموزش
		ماده (۲۳): به‌منظور ایجاد تحول بنیادین در نظام آموزشی کشور ... به تصویب هیئت وزیران می‌رسد
		ماده (۲۵): دولت مجاز است به‌منظور توسعه و تقویت آموزش‌های رسمی، علمی- کاربردی، فنی‌حرفه‌ای و مهارتی اقدام‌های زیر را انجام دهد: «الف»: وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری، آموزش و پرورش و کار و امور اجتماعی مکلفند... نظام کارآموزی، کارورزی ... «ب»: در راستای ارتقای سطح مهارت در کشور ...
۴	نیازها و اولویت‌های حوزه مهارت در کشور	ماده (۲۳): به‌منظور ایجاد تحول بنیادین در نظام آموزشی کشور... در سال اول برنامه تهیه و پس از تصویب دولت اجرا می‌گردد
		ماده (۲۵) بند «الف»: وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و آموزش و پرورش و کار و امور اجتماعی مکلفند ... «ب»: در راستای ارتقای سطح مهارت در کشور، از طریق مشوق‌های مالیاتی ...
۵	نیازها و اولویت‌های حوزه تربیت در کشور	ماده (۲۳): به‌منظور ایجاد تحول بنیادین در نظام آموزشی کشور ...
		ماده (۱۸): به‌منظور تحقق تحول بنیادین در نظام آموزشی کشور و با هدف ارتقای کیفی در سه حوزه دانش، مهارت و تربیت ... «ج»: نهادهای جدیدی در تجارب علمی و عملی انقلاب اسلامی ... در حوزه‌های مرتبط
۶	افزایش سلامت روحی و جسمی دانش‌آموزان	ماده (۲۳): ایجاد تحول و ... نیز افزایش سلامت روحی و جسمی دانش‌آموزان

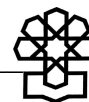
فصل دوم - بخش آموزش عالی

بررسی برنامه‌های اول تا چهارم توسعه آموزش عالی پس از انقلاب نشان می‌دهد که سه حکم در تمامی برنامه‌ها مشترک بوده‌اند: «گسترش کمی آموزش عالی»، «اجازه برگزاری دوره‌های آموزشی با اخذ شهریه در مراکز دولتی آموزش عالی» و «تنوع بخشی به آموزش عالی». از آنجا که رویکرد اصلی آموزش عالی کشور، پاسخگویی به تقاضای اجتماعی فزاینده برای آموزش عالی بوده است، لذا طبیعی است سیاست گسترش کمی آموزش عالی در اولویت سیاستگذاری این بخش واقع شود. به طوری که بخش دولتی و غیردولتی، تمام هم‌وغم خود را بر گسترش کمی آموزش عالی متمرکز کردند تا بتوانند به تقاضای اجتماعی که ناشی از رشد جمعیت و نیز گرایش‌های فرهنگی و اجتماعی بود، پاسخ دهند. به موازات این رویکرد، به بخش‌هایی از آموزش عالی دولتی (مانند دوره‌های شبانه و پیام نور) اجازه داده شد تا با اخذ شهریه، بخشی از هزینه‌های آموزشی را از دانشجویان مطالبه کنند و این سیاستی است که در تمامی چهار برنامه پس از انقلاب در بخش آموزش عالی شاهد آن بوده‌ایم.^۱ بدون تردید تدوین برنامه پنجم باید با ارزیابی دقیق برنامه‌های گذشته و دستاوردهای آن برنامه و در پیوند با آنها باشد.

۱. مروری بر وضعیت عملکردی شاخص‌های آموزش عالی

از آنجای که ارزیابی برنامه‌ها مسبقاً به بررسی وضع موجود است، در این قسمت تلاش می‌شود تصویری از برخی شاخص‌های مهم در حوزه آموزش عالی ارائه شود. در سال ۱۳۸۶ در مجموع تعداد ۱۷۹۵ دانشگاه و مرکز آموزش عالی، اعم از دولتی و غیردولتی، در کشور فعال بوده است که تعداد ۱۲۰۰ دانشگاه و مرکز آموزش عالی (۶۶/۸ درصد) به بخش دولتی و تعداد ۵۹۵ دانشگاه و مؤسسه آموزش عالی (۳۳/۲ درصد) به بخش غیردولتی آموزش عالی اختصاص داشته است. از میان کل دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی دولتی، تعداد ۸۷ دانشگاه و مؤسسه آموزش عالی وابسته به وزارت علوم، و تعداد ۶۹ دانشگاه و مرکز آموزش عالی وابسته به سایر وزارتخانه‌ها و نهادهای عمومی بوده است. علاوه بر این دانشگاه جامع علمی - کاربردی با ۴۴۸ مرکز، دانشگاه پیام نور با ۴۸۸ مرکز و واحد و آموزش و پرورش با ۱۰۸ آموزش‌سکده فنی - حرفه‌ای و ۹۷ مرکز تربیت معلم به فعالیت در سطح آموزش عالی در کشور اشتغال داشته‌اند. از میان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی غیردولتی نیز تعداد ۳۹۵ مرکز و واحد آموزش عالی

۱. احمدرضا روشن، تحلیل و بررسی برنامه‌های توسعه کشور در بخش آموزش عالی (پس از انقلاب)، مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، ۱۳۸۷، صص ۲۰۲-۲۰۳.

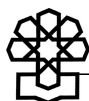
به دانشگاه آزاد اسلامی و ۲۰۰ مرکز و مؤسسه به سایر مؤسسات آموزش عالی غیردولتی اختصاص داشته است.

در سال تحصیلی ۱۳۸۶-۱۳۸۷ تعداد کل دانشجویان کشور اعم از دولتی و غیردولتی بالغ بر ۳,۳۹۱,۸۵۲ نفر بوده که بیشترین تعداد دانشجویان با ۲,۴۰۷,۷۹۸ نفر (۷۱ درصد) در دوره تحصیلی کارشناسی و کمترین آن با ۲۷,۱۹۰ نفر (۰/۸ درصد) در دوره تحصیلی دکترای تخصصی به تحصیل اشتغال داشته‌اند. علاوه بر این در بین گروه‌های تحصیلی، بیشترین تعداد دانشجو به گروه علوم انسانی با ۱,۵۱۵,۹۲۷ نفر (۴۴/۷ درصد) و کمترین آن به گروه هنر با ۱۴۴,۳۶۸ نفر (۴/۳ درصد) تعلق داشته است. همچنین تعداد کل اعضای هیئت علمی تمام وقت دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی دولتی و غیردولتی بالغ بر ۵۱,۶۱۸ نفر بوده است که از این تعداد ۲۷,۲۹۰ نفر (۵۲/۹ درصد) به دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی دولتی و تعداد ۲۴,۳۲۸ نفر (۴۷/۱ درصد) به دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی غیردولتی اختصاص داشته است.^۱

برای آنکه تصویر بهتری از وضعیت موجود ارائه شود، در جداول زیر عملکرد آموزش عالی در سال ۱۳۸۷ و طی سال‌های ۱۳۸۳، ۱۳۸۴، ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ (سال آخر برنامه سوم و چهار سال اول برنامه چهارم) در بخش آموزش مرور شده است.^۲

۱. گزارش ملی آموزش عالی، تحقیقات و فناوری، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، ۱۳۸۶.

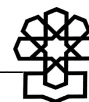
۲. مروری بر وضعیت شاخص‌های برنامه چهارم توسعه در بخش آموزش عالی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، معاونت آموزشی، آبان ۱۳۸۷.

جدول ۳. وضعیت شاخص‌های کلیدی توسعه آموزش عالی در حوزه آموزشی در برنامه چهارم توسعه

ردیف	عنوان شاخص	پایان برنامه سوم (سال ۱۳۸۳)	پایان برنامه چهارم (سال ۱۳۸۸)	وضع موجود (سال ۱۳۸۷)	درصد تحقق شاخص (۱۳۸۷)
۱	پوشش آموزش عالی	٪۲۰	٪۳۰	٪۲۸	٪۸۰
۲	تعداد دانشجوی در صد هزار نفر	۳۳۰۰	۵۰۰۰	۴۹۰۰	٪۹۴
۳	سهم دانشجویان کاردانی به کل دانشجویان	٪۳۲	٪۳۷/۵	٪۳۵/۸	٪۶۴
۴	سهم دانشجویان کارشناسی به کل دانشجویان	٪۶۲	٪۵۶/۵	٪۵۹	٪۴۰
۵	سهم دانشجویان تحصیلات تکمیلی به کل دانشجویان	٪۴/۵	٪۶	٪۵/۲	٪۳۳
۶	سهم بخش غیردولتی در آموزش عالی	٪۴۴/۸	٪۴۴/۶	٪۴۶/۵	-٪۴
۷	نسبت هیئت علمی به دانشجو	۴۰ به ۱	۳۸/۵ به ۱	۵۹ به ۱	-٪۵۳
۸	نسبت هیئت علمی به دانشجو - روزانه (در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری)	۱۸ به ۱	۱۷ به ۱	۱۷ به ۱	٪۱۰۰
۹	نسبت هیئت علمی به دانشجو (دانشگاه پیام نور)	۶۲۰ به ۱	۲۵۰ به ۱	۲۴۰ به ۱	٪۱۰۰
۱۰	نسبت هیئت علمی به دانشجو (دانشگاه جامع علمی کاربردی)	۴۶ به ۱	۴۰ به ۱	*...	...
۱۱	نسبت هیئت علمی به دانشجو (بخش غیردولتی)	۵۲ به ۱	۴۰ به ۱	۶۵ به ۱	-٪۶۲/۵
۱۲	نسبت استادیار و بالاتر به کل هیئت علمی (وزارت علوم)	٪۶۰	٪۹۰	٪۷۵	٪۵۰/۰
۱۳	سرانه فضای آموزشی (در بخش دولتی)	۱۲مترمربع	۱۲مترمربع	..	...
۱۵	سهم دانشجویان بهره‌مند از تسهیلات رفاهی	٪۳۷	٪۶۰	...	...
۱۶	سهم دانشجویان دارای استعدادهای درخشان و بهره‌مند از تسهیلات	٪۱۴/۲	٪۷۰	...	...
۱۷	سهم دانشجویان تحت پوشش برنامه‌های دینی و قرآنی	٪۱۵	٪۳۰	....	...
۱۸	سهم دانشجویان فعال در برنامه‌های فرهنگی	٪۳۰	٪۵۰	....	...

* ارقام در دسترس نبوده است.

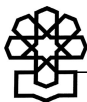
جدول ۴. وضعیت شاخص‌های عملکردی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در حوزه آموزشی (۱۳۸۳-۱۳۸۷)

ردیف	عنوان شاخص	پایان برنامه سوم (سال ۱۳۸۳)	وضع موجود (سال ۱۳۸۷)
۱	تعداد نظارت و ارزیابی مؤسسات آموزش عالی	۲۱	۱۳۱
۲	جذب عضو هیئت علمی با قانون نحوه تأمین هیئت علمی (طرح سربازی)	۱۶۲	۴۰۰
۳	تخصیص سهمیه بورس دانشجویان دکتری به منظور تأمین هیئت علمی	۶۰۰	۱۵۰۰
۴	نسبت دانشجویان تحصیلات تکمیلی به کل دانشجویان (وزارت علوم)	٪۱۴	٪۲۸
۵	درصد پذیرش متقاضیان تحصیل در دوره‌های کارشناسی ارشد (وزارت علوم)	٪۶	٪۶/۵
۶	درصد پذیرش داوطلبین آزمون سراسری	٪۱۷	٪۳۳
۷	درصد پذیرش داوطلبین تحصیل در دانشگاه پیام نور	٪۱۰	
۸	تعداد رشته محل‌های دایر در دوره‌های تحصیلات تکمیلی (وزارت علوم)	۴۲۹۱	۶۲۵۰
۹	تعداد رشته محل‌ها در آزمون سراسری	۱۰۵۰۱	۱۵۰۰۰
۱۰	نسبت برنامه‌های درسی مصوب جدید در دوره‌های تحصیلات تکمیلی به کل برنامه‌های مصوب جدید	٪۵۳	٪۵۹
۱۱	تعداد دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی دولتی دارای مجوز از شورای گسترش آموزش عالی (اصولی و قطعی)	۶۷	۱۱۵
۱۲	تعداد مؤسسات آموزش عالی غیردولتی غیرانتفاعی دارای مجوز از شورای گسترش آموزش عالی	۷۱	۲۶۵

همان‌طور که در جداول نشان داده شده است، در مورد شاخص پوشش آموزش عالی می‌توان گفت که ۸۰ درصد هدف پیش‌بینی شده در برنامه چهارم که دستیابی به ۳۰ درصد پوشش آموزش عالی (نسبت دانشجویان شاغل به تحصیل در فاصله سنی ۱۸ تا ۲۴ سال به کل جمعیت ۱۸ تا ۲۴ سال کشور) بوده، محقق شده است.

نسبت دانشجویان به هیئت علمی به علت رشد فزاینده ظرفیت‌های دانشگاهی و ایجاد مؤسسه‌ها و رشته‌های جدید رشدی منفی ۵/ درصد داشته و در این زمینه اهداف برنامه چهارم محقق نشده است. البته این رشد منفی مربوط به دانشگاه‌های غیردولتی بوده است. سهم دانشجویان تحصیلات تکمیلی به کل دانشجویان ۵/۲ درصد است که نسبت به برنامه در نظر گرفته شده (۶ درصد) تنها ۳۳ درصد آن محقق شده است. در کل در شاخص‌های کمی هرچند که همه اهداف برنامه چهارم محقق نشده است، اما در بسیاری از موارد این شاخص‌ها به هدف در نظر گرفته شده نزدیک شده‌اند.

گذشته از شاخص‌های کمی، یکی از کلیدی‌ترین شاخص‌های غیرکمی در حوزه آموزش عالی، اداره هیئت امنایی دانشگاه‌هاست که برنامه چهارم توسعه آن را به‌عنوان یکی از راه‌های رسیدن به اهداف توسعه کمی و کیفی دانشگاه‌ها در بند «الف» ماده (۴۹) تکلیف کرده است. این بند

می‌کوشد تا با رفع موانع اداری و اجرایی موجود، جریان آموزش و پژوهش را در دانشگاه‌ها و دیگر مراکز علمی کشور تسهیل کند و بستر حقوقی لازم برای توسعه علمی کشور فراهم سازد. از این حیث بند «الف» را می‌توان به سکوی پرتابی تشبیه کرد که می‌خواهد جامعه را به سوی اهداف سند چشم‌انداز رهنمون شود، زیرا دستیابی به رتبه اول علمی، فنی و اقتصادی در منطقه آسیای غربی جز با حرکت جهادی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و فرهنگستان‌ها امکان‌پذیر نیست و حرکت جهادی این‌گونه مؤسسات هم جز با اصلاح فرآیندها و رفع موانع اداری و اجرایی ممکن نخواهد بود.

با این همه، بند «الف» ماده (۴۹) به دلایل مختلف از جمله کوتاهی دوره اجرا، به‌طور امل عملیاتی نشده است و نهادینه شدن آن به تداوم و استمرار این شیوه در برنامه‌های توسعه موکول است.^۱

۲. مشکلات اساسی آموزش عالی

علیرغم موفقیت‌های نظام آموزش عالی کشور، همچنان وضعیت آموزش عالی با وضع مطلوب فاصله دارد. به بیان دیگر این حوزه علیرغم برخی پیشرفت‌ها دارای چالش‌های اساسی است که روند توسعه این حوزه را کند می‌کند. برخی از این چالش‌ها عبارتند از:

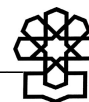
۲-۱. فقدان نظام تضمین کیفیت

با توجه به ضرورت حفظ و ارتقای کیفیت برون‌دادهای نظام علمی، تحقیقاتی و فناوری کشور الزام لایحه برنامه به استقرار نظام تضمین کیفیت در نخستین سال‌ها از اجرای برنامه از ضرورتی اجتناب‌ناپذیر برخوردار است، زیرا با وجود یک سازمان مستقل و مقتدر ارزیابی و تضمین کیفیت است که می‌توان اولاً نسبت به بهینه‌سازی هزینه‌ها و اعتبارات عمومی اطمینان حاصل کرد و ثانیاً کیفیت برون‌دادهای نظام علمی کشور را با توجه به استانداردهای تعیین شده مورد ارزیابی قرارداد. اما در غیاب چنین سازمانی، صرف اتکا به شاخص‌های کمی برای ارزیابی مؤلفه‌های مشخص‌کننده جایگاه علمی و فناوری کشور، تعیین راهبردهای لازم برای تضمین تحقق اهداف سند چشم‌انداز امکان‌پذیر نخواهد بود.

۲-۲. اتکای بیش از حد به اعتبارات دولتی

درحالی که برون‌دادهای نظام آموزش عالی کشور می‌تواند منبع مهمی برای تأمین مالی آموزش

۱. بررسی بند «الف» ماده (۴۹) قانون برنامه چهارم توسعه: فرصت‌ها و چالش‌ها، مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۸۸.

عالی باشد، الگوی مدیریت دولتی حاکم بر دانشگاه‌ها، بیشتر به تأمین اعتبار مورد نیاز از محل بودجه دولتی توجه دارد. علاوه بر آن استفاده از امکانات خصوصی برای سرمایه‌گذاری در آموزش عالی بسیار محدود است، پس ضرورت دارد راهکارهایی اتخاذ شود که بتواند وابستگی دانشگاه‌ها را به منابع دولتی محدود کند.

۲-۳. تعدد مراکز تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری در آموزش عالی کشور

وجود مراکز متعدد تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی یکی دیگر از چالش‌های اساسی آموزش عالی است که منجر به ناهماهنگی و گاه ناکارآمدی بخش‌های مختلف این حوزه شده است. این درحالی است که به‌رغم تصویب قانون اهداف و وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری که با هدف انسجام بخشیدن به امور اجرایی و سیاستگذاری نظام علمی کشور صورت گرفت، کماکان کوچک‌ترین فعالیت اجرایی آموزش عالی کشور مورد توجه مراجع مختلف تصمیم‌گیری است.

۲-۴. عدم ارتباط و تناسب توسعه آموزش عالی با نیازهای کشور

در حال حاضر توسعه آموزش عالی نه براساس برنامه آمایش سرزمین، بلکه براساس فشارهای سیاسی و اجتماعی انجام می‌شود و به این لحاظ لزوماً برآورده کردن نیازهای واقعی را در پی نخواهد داشت. اداره مرکزی آموزش عالی تصمیم‌گیری در مورد مسائل عمده و مهم کشور را برعهده جمعی محدود و مستقر در مرکز محول می‌کند که نتیجه آن اتخاذ تصمیماتی بدون در نظر گرفتن واقعیات محیطی از یک طرف و جلوگیری از رشد و بالندگی دیگر افراد دست‌اندرکار انجام امور از طرف دیگر است. در این زمینه نیز اتخاذ راهکارهایی که تناسبی میان تربیت نیروی تحصیلکرده و بازار کار ایجاد کند، ضروری است.

۲-۵. کامل نبودن چرخه تولید علم و ثروت

تولید علم در جامعه هنگامی واقعاً وافی به مقصود است که در نهایت بتواند به ثروت تبدیل شود. در این زمینه انجام تحقیقات کاربردی و به تولید رساندن دستاوردهای تحقیقاتی از اهم گام‌هایی است که تولید علم سودآور را ممکن می‌سازد، حال آنکه برای پرداختن به این بخش از فرآیند، تاکنون امکانات لازم فراهم نشده است.

۲-۶. عدم استقلال دانشگاه‌ها

تولید علم در فضاهای آکادمیک وابسته به استقلال دانشگاه‌هاست. به بیان دیگر استقلال و آزادی دانشگاهی نقش بسزایی در تولید و توسعه علم در دانشگاه‌ها دارد. در این زمینه حرکت به سمت

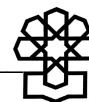

هیئت امنایی کردن دانشگاه‌ها گام مثبتی است که در حال اجراست، اما محقق شدن وضعیت مطلوب نیازمند عزم جدی به همراه ارزیابی عملکرد و پاسخگویی دانشگاه‌هاست.

فصل سوم - بررسی احکام برنامه پنجم در تناسب با برنامه چهارم توسعه

در برنامه چهارم توسعه بخش آموزش عالی با عنوان «توسعه مبتنی بر دانایی» مطرح شده است. در حقیقت نگاه قانونگذار به توسعه با توجه به مفاهیم مختلف توسعه پایدار، توسعه متوازن و... مبتنی بر دانایی بوده است. به همین دلیل بار اصلی در این فرآیند برعهده آموزش عالی (اعم از آموزش عمومی و دانشگاهی) تحقیقات و فناوری (به عنوان برون داد تحقیقات کاربردی) قرار گرفته است. مرور برنامه چهارم توسعه نشان می‌دهد که در واقع سیر تکاملی توجه به علوم و فناوری در برنامه اول، دوم و سوم توسعه در برنامه چهارم توسعه نیز تبلور یافته است. طبیعی است که در این پیوستار نگاه برنامه چهارم به آموزش عالی نگاهی زیرساختی باشد، به خصوص که برنامه چهارم نخستین برنامه پس از تصویب و ابلاغ سند چشم‌انداز است. به همین جهت برنامه چهارم توسعه نوسازی و بازسازی سیاست‌ها و راهبردهای پژوهشی، فناوری و آموزشی، تهیه برنامه ملی نوآوری، برنامه جامع توسعه علمی و فناوری کشور (بندهای «الف» و «ب» ماده (۴۳))، طراحی و استقرار نظام جامع حقوق مالکیت معنوی ملی و بین‌المللی، توسعه ساختارها و زیربنای لازم برای رشد فعالیت‌های دانایی‌محور (بندهای «الف» و «ه» ماده (۴۵)) طراحی و پیاده‌سازی نظام ملی نوآوری آموزش و فناوری، جهت‌دهی فعالیت‌های پژوهشی کلیه دانشگاه‌ها، نهادها شرکت‌های دولتی در راستای اولویت‌های ملی (بندهای «الف»، «ه» و «و» ماده (۴۶)) ایجاد و توسعه پیوستگی میان سطوح آموزشی و توسعه فناوری (ماده (۴۸)) را از اهم تکالیف دولت برمی‌شمارد که خود از درک ضرورت‌های پرداختن به بنیان‌ها و زیرساخت‌های آموزش عالی توسط قانونگذار حکایت دارد. در عین حال قانونگذار تلاش کرده است تا اسباب لازم برای تحقق این الزامات قانونی را مهیا سازد تا دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی دولتی و همچنین فرهنگستان‌های تخصصی از رعایت قانون محاسبات عمومی، قانون استخدام کشوری و سایر مقررات عمومی مستثنا شوند و به آنها امکان داده شود که در چارچوب کمک دولت براساس مصوبات هیئت امنای مربوط عمل کنند (بند «الف» ماده (۴۹)).

براساس این، اگر بپذیریم که مأموریت برنامه چهارم توسعه ایجاد زیرساخت‌های لازم برای زمینه‌سازی و تسهیل تحقق اهداف سند چشم‌انداز بوده است، آغاز برنامه پنجم توسعه باید بر پایان برنامه چهارم منطبق باشد. به بیان دیگر برنامه جامع توسعه علمی و فناوری، نظام ملی

نوآوری و اولویتهای ملی در حوزه‌های تحقیقاتی - که به‌عنوان برون‌داد برنامه چهارم توسعه لحاظ شده است - باید به‌عنوان نقشه راه دولت در تهیه و پیشنهاد برنامه پنجم قرار گیرد. اما اگر به هر دلیل دستیابی به هر یک از آن نتایج در برنامه چهارم میسر نبوده است و یا فعالیت‌های اساسی برای رسیدن به آن اهداف در میان راه متوقف مانده باشد، نقطه یا نقاط حرکت برنامه پنجم باید از توقفگاه آن فعالیت در برنامه چهارم آغاز شود و یا در مواردی که تغییر در ساختار و یا اهداف برنامه ضروری تشخیص داده شود و پیوستگی برنامه پنجم با برنامه چهارم در آن موارد با چالش و انتقاد مواجه باشد، به جهت حفظ پیوستگی برنامه‌های توسعه تأمین‌کننده اهداف سند چشم‌انداز لازم است که این‌گونه تغییر مسیرها در مقدمه برنامه پنجم تبیین شود.^۱

مقایسه لایحه پیشنهادی برنامه پنجم با برنامه چهارم نشان از آن دارد که هرچند در بیشتر موارد نوعی همسویی و همخوانی بین هر دو برنامه وجود دارد، اما در برخی موارد همخوانی لازم بین برنامه پنجم و برنامه چهارم وجود ندارد. به این معنا که برنامه پنجم مبتنی بر الزامات برنامه چهارم نیست. برای مثال بند «الف» ماده (۴۵) برنامه چهارم توسعه «طراحی نظام جامع حقوق مالکیت معنوی»، بند «ب» ماده (۴۵) «بیمه قراردادهای پژوهشی»، بند «و» ماده (۴۵) «اصلاح قوانین به‌منظور حمایت از فعالیت‌های پژوهشی»، بند «الف» ماده (۴۶) «طراحی و پیاده‌سازی نظام ملی نوآوری» در لایحه پیشنهادی برنامه پنجم توسعه منظور نشده است، این درحالی است که در برنامه چهارم مواد یاد شده محقق نشده‌اند. گذشته از آن برخلاف برنامه چهارم که در قالب ماده (۴۹) تلاش می‌کرد با هیئت امنایی کردن دانشگاه‌ها، استقلال دانشگاه‌ها را ارتقا دهد، در برنامه پنجم، از اختیارات هیئت امنای کاسته شده است.

فصل چهارم - بررسی احکام برنامه پنجم در تناسب با سیاست‌های ابلاغی

مقایسه احکام برنامه پنجم توسعه با سیاست‌های کلی برنامه پنجم نشان می‌دهد که:

الف) برخی از این سیاست‌ها در لایحه برنامه عیناً تکرار شده است و برخی به‌صورت کلی و با حذف شاخص ارائه شده در سیاست‌های ابلاغی، آورده شده است. در این خصوص می‌توان به بند «ب» ماده (۱۹) موضوع برنامه‌ریزی و ایجاد تمهیدات لازم برای افزایش ورودی به دوره‌های تحصیلات تکمیلی اشاره کرد که در برنامه ارائه شده شاخص ۲۰ درصد آن حذف شده است. همچنین به بند «ه» ماده (۱۹) اشاره کرد که عین سیاست ابلاغی آورده شده است.

۱. سند توسعه ویژه (فرابخشی) آموزش عالی موضوع بند «الف» ماده (۱۵۵) قانون برنامه چهارم توسعه، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، ص ۱.

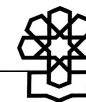

ب) در برخی از موارد احکام برنامه در کلیات معطوف به سیاست‌های ابلاغی است، اما در جزئیات چنین متابعتی ملاحظه نمی‌شود. در این مورد می‌توان جهت‌گیری لایحه برنامه برای رفع نیازهای کشور در حوزه پژوهش‌های کاربردی را به‌عنوان نمونه ذکر کرد، که در ماده (۲۰) لایحه مورد تأکید قرار گرفته است. با این همه لایحه برنامه در موضوعات زیرمجموعه سیاست جهت‌دهی آموزش و پژوهش به سمت رفع نیازهای ملی، همچون گسترش مرزهای دانش با استفاده از راه‌های میان‌بر، توانمندسازی و مشارکت بخش غیردولتی در تولید علم و فناوری و تکمیل و اجرای نقشه جامع علمی کشور (بند «۱۱» سیاست‌های ابلاغی) از صراحت لازم برخوردار نیست.

ج) در برخی موارد احکام برنامه با سیاست‌های ابلاغی مغایرت دارد. در بند «۷-۲» سیاست‌های ابلاغی «دستیابی به جایگاه دوم علمی و فناوری در منطقه و تثبیت آن در برنامه پنجم» آمده است، ولی در ماده (۱۹) برنامه بر «تثبیت جایگاه دوم و دستیابی به آستانه جایگاه اول علمی و فناوری در منطقه و تثبیت آن تا پایان برنامه» تأکید شده است.

در مجموع می‌توان نتیجه گرفت که تبعیت از سیاست‌های ابلاغی برنامه پنجم در لایحه پیشنهادی، جز در مواردی که سیاست‌ها عیناً جایگزین احکام برنامه شده است، از صراحت لازم برخوردار نیست و احیاناً پوشیده است و این پوشیدگی قاعده‌تاً باید با این توجیه همراه باشد که تبعیت از دیگر سیاست‌ها در آیین‌نامه‌های اجرایی لایحه لحاظ خواهد شد. حال آنکه برای دستگاه اجرایی تدوین‌کننده آیین‌نامه اجرایی لزوماً چنین تضمینی وجود ندارد. این درحالی است که برای بسیاری از مواد که نیاز به آیین‌نامه اجرایی است، آیین‌نامه‌ای در نظر گرفته نشده است.

برای آنکه تصویر بهتری از تناسب برنامه پنجم با برنامه چهارم و سیاست‌های ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری ارائه شود، در جدول زیر این مقایسه انجام شده است.

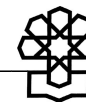

جدول ۵. مقایسه برنامه پنجم با سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری و برنامه چهارم توسعه

شماره ماده	برنامه پنجم	سیاست‌های ابلاغی	برنامه چهارم
۱۸	به‌منظور تحقق تحول بنیادین در نظام آموزشی کشور و با هدف ارتقای کیفی در سه حوزه دانش، مهارت و تربیت اسلامی کلیه رشته‌های علوم به‌ویژه علوم انسانی و جنبش نرم‌افزاری و تعمیق مبانی اعتقادی، اقدام‌های زیر انجام می‌گیرد:		
الف	<ul style="list-style-type: none"> - بازنگری متون، محتوا و برنامه‌های آموزشی و درسی مبتنی بر آموزه‌ها و ارزش‌های دینی و هویت ایرانی - اسلامی و انقلابی - تقویت دوره‌های تحصیلات تکمیلی - تدوین و ارتقای شاخص‌های کیفی در رشته‌های علوم انسانی - مطالعات میان‌رشته‌ای - توسعه همکاری و تعامل فعال دستگاه‌های متولی آموزش کشور با حوزه‌های علمیه به‌منظور: - تدوین رشته‌های جدید و میان‌رشته‌ای در حوزه علوم انسانی به‌ویژه در رشته‌های علوم قرآن و عترت 	<ul style="list-style-type: none"> ۹. تحول در ارتقای علوم انسانی با تقویت جایگاه و منزلت این علوم، - جذب افراد مستعد و با انگیزه، اصلاح بازنگری در متون و برنامه‌ها و روش‌های آموزشی، ارتقای کمی و کیفی مراکز - فعالیت‌های پژوهشی و ترویج نظریه‌پردازی، نقد و آزاد اندیشی 	<ul style="list-style-type: none"> بازنگری در رشته‌های دانشگاهی بر مبنای: - نیازهای اجتماعی، - بازار کار و تحولات علمی، در راستای توسعه علوم میان‌رشته‌ای با تأکید بر علوم انسانی (بند «د» ماده (۴۹)) - بازنگری در ساختار و نوسازی فرآیند تحقیقات و آموزش علوم انسانی - بازنگری در ساختار و نوسازی فرآیند مطالعات اجتماعی - بازنگری در ساختار و نوسازی فرآیندهای فرهنگ، به‌منظور: توسعه کیفی و حرفه‌ای شدن پژوهش در حوزه مذکور - ایجاد توانایی نظریه‌پردازی در حوزه‌های اجتماعی در سطح جهانی و پاسخگویی به نیازهای تصمیم‌سازی در دستگاه‌های اجرایی کشور، طی سال اول برنامه چهارم (بند «د» ماده (۴۳))
ج	<ul style="list-style-type: none"> ج) نهادهای تجارب علمی و عملی انقلاب اسلامی و دفاع مقدس با انجام: - فعالیت‌های آموزشی - پژوهشی - نظریه‌پردازی در حوزه‌های مرتبط 		

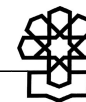
برنامه چهارم	سیاست‌های ابلاغی	برنامه پنجم	شماره ماده
	<p>۹. تحول در ارتقای علوم انسانی با تقویت جایگاه و منزلت این علوم</p> <p>- جذب افراد مستعد و با انگیزه، اصلاح بازنگاری در متون و برنامه‌ها و روش‌های آموزشی، ارتقای کمی و کیفی مراکز</p> <p>- فعالیت‌های پژوهشی و ترویج نظریه‌پردازی، نقد و آزاد اندیشی</p>	<p>- تعمیق ارزش‌های اسلامی و اخلاق حرفه‌ای در آموزش، پژوهش و فناوری</p> <p>- گسترش کرسی‌های نظریه‌پردازی، نقد و آزاداندیشی با هدف:</p> <p>- تولید علم بومی</p> <p>- توسعه قطب‌های علمی با تأکید بر علوم انسانی</p>	د
		همکاری حوزه و دانشگاه و بهره‌مندی از ظرفیت‌های حوزه در عرصه‌های مختلف	هـ
		<p>- حمایت مالی از آموزش‌ها</p> <p>- حمایت مالی از پژوهش‌های بنیادین</p> <p>- حمایت مالی از پژوهش‌های کاربردی</p> <p>در رشته‌ها و گرایش‌های تخصصی علوم دینی با هدف: رفع نیازهای نظام اسلامی از طریق مراکز مدیریت حوزه‌های علمیه که از نظر این قانون و اجرای برنامه و بودجه نهاد عمومی غیر دولتی محسوب می‌شوند</p>	و
	۷-۲. دستیابی به جایگاه دوم علمی و فناوری در منطقه و تثبیت آن در برنامه پنجم	به‌منظور تثبیت جایگاه دوم و دستیابی به آستانه جایگاه اول علمی و فناوری در منطقه و تثبیت آن تا پایان برنامه اقدام‌های زیر توسط دستگاه‌های ذیربط انجام می‌شود:	۱۹

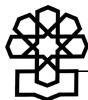
شماره ماده	برنامه پنجم	سیاست‌های ابلاغی	برنامه چهارم
الف	بازنگری آیین‌نامه ارتقای اعضای هیئت علمی توسط دولت به نحوی که پس از پایان سال دوم برنامه ۵۰ درصد امتیازات پژوهشی اعضای هیئت علمی در راستای رفع مشکلات کشور و در حوزه‌های کاربردی باشد		
ب	برنامه‌ریزی و ایجاد تمهیدات لازم برای افزایش ورودی به دوره‌های تحصیلات تکمیلی	۷-۱. افزایش ورود دانش‌آموختگان دوره کارشناسی به دوره‌های تحصیلات تکمیلی به ۲۰ درصد	
ج	ساماندهی و ارتقای شاخص نسبت عضو هیئت علمی تمام‌وقت به دانشجو در دانشگاه‌های آزاد اسلامی و مؤسسات غیرانتفاعی و دانشگاه پیام نور		
د	دولت مجاز است از طریق دستگاه‌های اجرایی و شرکت‌های تابعه و وابسته آنها نسبت به ایجاد و تجهیز و راه‌اندازی آزمایشگاه کاربردی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی اقدام نماید		
هـ	به‌منظور افزایش سهم تحقیق و پژوهش از تولید ناخالص داخلی، به‌گونه‌ای برنامه‌ریزی نماید که سهم پژوهش از تولید ناخالص داخلی سالیانه به میزان نیم (۵/۰) درصد افزایش یافته و تا پایان برنامه به ۳ درصد برسد.	۷-۱. افزایش بودجه تحقیق و پژوهش به ۳ درصد تولید ناخالص داخلی تا پایان برنامه پنجم	- افزایش یکنواخت سرمایه‌گذاری دولت در امر پژوهش و فناوری (موضوع مأموریت‌های مندرج در بند «ب») به میزان حداقل دو درصد (۲٪) تولید ناخالص داخلی از محل اعتبارات عمومی دستگاه‌های اجرایی و یک درصد (۱٪) درآمد عملیاتی شرکت‌های دولتی، بانک‌ها (به‌استثنای سود سپرده‌های بانکی) و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و بخش غیردولتی تا پایان برنامه چهارم و سمت‌دهی سرمایه‌گذاری فوق در جهت پژوهش‌های مأموریت‌گرا و تقاضامحور (بند «هـ» ماده (۴۶))

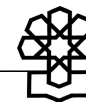
شماره ماده	برنامه پنجم	سیاست‌های ابلاغی	برنامه چهارم
۲۰	دولت مجاز است اقدام‌های زیر را انجام دهد:		
الف	حمایت مالی از پژوهش‌های تقاضامحور مشترک با دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری وابسته به وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به‌ویژه مواردی که ناظر به حل یکی از مشکلات موجود کشور می‌باشد و طرح‌های علمی خاص مانند رصدخانه ملی از طریق پیش‌بینی اعتبار متمرکز در بودجه سنواتی این دو وزارتخانه، مشروط به اینکه حداقل ۵۰ درصد از هزینه‌های آن را کارفرما از بخش غیردولتی تأمین و تعهد کرده باشد.	۳-۷. ارتباط مؤثر بین دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی با صنعت و بخش‌های مربوط جامعه	حمایت از کلیه پژوهش‌های سفارشی (دارای متقاضی) از طریق پیش‌بینی اعتبار در بودجه سنواتی، مشروط به اینکه حداقل چهل درصد (۴۰٪) از هزینه‌های آن را کارفرما تأمین و تعهد کرده باشد (بند «د» ماده (۴۵))
ب	- حمایت مالی از شرکت‌های دانش‌بنیان و حمایت مالی از تجاری‌سازی نتایج حاصل از تحقیق و تولید و صادرات خدمات فنی و مهندسی به‌ویژه محصولات مبتنی بر فناوری‌های پیشرفته	۳-۷. ارتباط مؤثر بین دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی با صنعت و بخش‌های مربوط جامعه ۴-۷. توانمندسازی بخش غیردولتی برای مشارکت در تولید علم و فناوری ۵-۷. دستیابی به فناوری‌های پیشرفته مورد نیاز	
ج	تدوین ضوابط و آرائه حمایت‌های لازم در راستای تشویق طرف‌های خارجی قراردادهای بین‌المللی و سرمایه‌گذاری خارجی برای انتقال دانش فنی و بخشی از فعالیت‌های تحقیق و		

شماره ماده	برنامه پنجم	سیاست‌های ابلاغی	برنامه چهارم
	توسعه مربوط به داخل کشور و انجام آن با مشارکت شرکت‌های داخلی		
د	تسری مزایای قانونی مناطق آزاد درخصوص روابط کار و معافیت‌های مالیاتی و عوارض و سرمایه‌گذاری خارجی و مبادلات مالی بین‌المللی به شرکت‌های دانش‌بنیان مستقر در شهرک‌های فناوری و پارک‌های علم و فناوری	۳-۷. ارتباط مؤثر بین دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی با صنعت و بخش‌های مربوط جامعه ۴-۷. توانمندسازی بخش غیردولتی برای مشارکت پژوهشی با صنعت و بخش‌های مربوط جامعه	به‌منظور ایجاد و توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان و تقویت همکاری‌های بین‌المللی اجازه داده می‌شود واحدهای پژوهشی و فناوری و مهندسی مستقر در پارک‌های علم و فناوری در جهت انجام مأموریت‌های محوله از مزایای قانونی مناطق آزاد درخصوص روابط کار، معافیت‌های مالیاتی و عوارض، سرمایه‌گذاری خارجی و مبادلات مالی بین‌المللی برخوردار گردند (ماده ۴۷))
تبصره	دستگاه‌های اجرایی مکلفند امکانات و تجهیزات پژوهشی و تحقیقاتی، آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها را به‌صورت رایگان یا با نرخ ترجیحی در اختیار مؤسسات و شرکت‌های دانش‌بنیان که مجوز از وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی داشته باشند در چارچوب مصوبه هیئت وزیران قرار دهند		
هـ	حمایت مالی از ایجاد و توسعه بورس ایده و بازار فناوری به‌منظور استفاده از ظرفیت‌های علمی در جهت پاسخگویی به نیاز بخش صنعت، کشاورزی و خدمات		
و	حمایت مالی از پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی که در راستای حل مشکلات بخش دولتی و غیردولتی می‌باشند		
ز	در راستای توسعه و انتشار فناوری، به دستگاه‌های اجرایی اجازه داده می‌شود مالکیت فکری، دانش فنی و تجهیزاتی که در چارچوب		طراحی و استقرار کامل نظام جامع حقوق مالکیت معنوی، ملی و بین‌المللی و پیش‌بینی ساختارهای اجرایی لازم (بند «الف» ماده ۴۵))

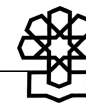
شماره ماده	برنامه پنجم	سیاست‌های ابلاغی	برنامه چهارم
	قرارداد با دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی و فناوری دولتی ایجاد و حاصل شده است را به مؤسسات یاد شده واگذار نمایند		
ح	تأمین و پرداخت بخشی از هزینه ثبت اختراعات، تولید دانش فنی و حمایت مالی از تولیدکنندگان برای خرید دانش و امتیاز اختراعات	۱۰. گسترش حمایت هدفمند مادی و معنوی از نخبگان و نوآوران علمی و فناوری از طریق: - کمک به تجاری‌سازی دستاوردهای آنان	تأمین و پرداخت بخشی از هزینه‌های ثبت جواز امتیاز علمی (Patent) در سطح بین‌المللی و خرید جوازهای امتیاز علمی ثبت شده داخلی، توسط تولیدکنندگان (بند «ب» ماده (۴۵))
ط	سازمان ثبت اسناد و املاک کشور موظف است صرفاً پس از ارائه گواهی ممیزی علمی اختراعات از سوی مراجع ذیصلاح نسبت به ثبت اختراعات اقدام نماید		
ی	حوزه‌های علمیه از معافیت‌هایی که برای سایر مؤسسات و مراکز آموزشی و پژوهشی تعیین گردیده، برخوردار می‌باشند		
تبصره بند ی	اعضای هیئت علمی می‌توانند با تصویب هیئت امنای شرکت‌های دانش‌بنیان مشارکت نمایند. اعضای هیئت علمی برای انعقاد قرارداد پژوهشی مستقیم یا غیرمستقیم با دستگاه‌های اجرایی مشمول قانون منع مداخله کارکنان در معاملات دولتی و تغییرات بعدی آن نخواهند بود		
۲۱	به‌منظور اعطای تسهیلات و حمایت مالی از توسعه خلاقیت و فعالیت‌های نوآورانه و طرح‌های پژوهشی در حوزه‌های پژوهش‌های بنیادی، کاربردی، توسعه‌ای (حوزوی و	۱۰. گسترش حمایت هدفمند مادی و معنوی از نخبگان و نوآوران علمی و فناوری از طریق::	- توسعه ساختارها و زیربنای لازم برای رشد فعالیت‌های دانایی‌محور در بخش دولتی و خصوصی به‌ویژه ایجاد و گسترش پارک‌ها و مراکز رشد علم و فناوری

شماره ماده	برنامه پنجم	سیاست‌های ابلاغی	برنامه چهارم
	<p>غیرحوزوی) و تجاری‌سازی با تأکید بر توانمندسازی بخش غیردولتی و حمایت هدفمند از نخبگان و نوآوران علمی و فناوری «صندوق توسعه علمی و فناوری کشور» به‌عنوان یک مؤسسه عمومی غیردولتی دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی ایجاد می‌شود. اساسنامه صندوق با پیشنهاد وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری، بهداشت درمان و آموزش پزشکی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید. منابع صندوق از طرق زیر تأمین خواهد شد:</p> <p>۱. بخشی از اعتبارات موضوع بند «ه» ماده (۱۹)</p> <p>۲. کمک از بودجه عمومی دولت</p> <p>۳. کمک اشخاص حقیقی و حقوقی</p> <p>۴. کمک نهادهای علمی بین‌المللی</p> <p>تبصره - مازاد اعتبارات جذب نشده پژوهشی دستگاه‌های اجرایی در پایان هر سال مالی با تأیید معاونت، به این صندوق واریز خواهد شد، به استثنای مواردی که با تأیید معاونت قبلاً به‌طور قانونی تعهد شده است</p>	<p>- رفع دغدغه خطرپذیری مالی در مراحل پژوهشی و آزمایشی نوآوری‌ها</p> <p>- کمک به تجاری‌سازی دستاوردهای آنان</p>	<p>- اقدام برای اصلاح قوانین و مقررات و ایجاد تسهیلات لازم جهت ارجاع کار و عقد قرارداد فعالیت‌های پژوهشی و فنی دولت با بخش خصوصی و تعاونی و حمایت از ورود بخش خصوصی و تعاونی به بازارهای بین‌المللی در قلمرو دانش و فناوری</p> <p>- اتخاذ تدابیر و راهکارهای لازم جهت حمایت مالی مستقیم از مراکز و شرکت‌های کوچک و متوسط بخش خصوصی و تعاونی برای انجام تحقیقات توسعه‌ای که منجر به ابداع، اختراع و ارتقای محصولات و روش‌ها می‌شود</p> <p>- کمک به تأسیس و توسعه صندوق‌های غیردولتی پژوهش و فناوری (بندهای «ه»، «و»، «ز» و «ح» ماده «ه» (۴۵))</p>
۲۲	<p>به‌منظور گسترش حمایت‌های هدفمند مادی و معنوی از نخبگان و نوآوران علمی و فناوری اقدام‌های زیر انجام می‌شود:</p>	<p>۱۰. گسترش حمایت هدفمند مادی و معنوی از نخبگان و نوآوران علمی و فناوری از طریق:</p>	
الف	ارتقای منزلت اجتماعی از طریق فرهنگ‌سازی	- ارتقای منزلت اجتماعی، ارتقای سطح دانش علمی و مهارتی	

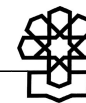
شماره ماده	برنامه پنجم	سیاست‌های ابلاغی	برنامه چهارم
ب	تسهیل در ارتقای تحصیلی و ورود به رشته‌های تحصیلی مورد علاقه در دوره‌های قبل و بعد از دانشگاه و دانشگاهی		
ج	اعطای حمایت‌های مالی و بورس تحصیلی از طریق وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و بنیاد ملی نخبگان		
د	هدایت تحصیلی در زمینه‌ها و رشته‌های اولویت‌دار مورد نیاز کشور		
هـ	تأمین بیمه تأمین اجتماعی و بیمه پایه سلامت فرد و خانواده وی		
و	رفع دغدغه خطرپذیری مالی در انجام مراحل پژوهشی و امور نوآورانه	- رفع دغدغه خطرپذیری مالی در مراحل پژوهشی و آزمایشی نوآوری‌ها	
ز	حمایت از تجاری‌سازی دستاوردهای آنان	- کمک به تجاری‌سازی دستاوردهای آنان	
۲۳	به‌منظور ایجاد تحول بنیادین در نظام آموزشی کشور (قبل و بعد از دانشگاه) و ایجاد هماهنگی و یکپارچگی آموزشی با هدف ارتقای کیفی در سه حوزه -دانش، -مهارت و تربیت، - افزایش سلامت روحی و جسمی دانش‌آموزان و دانشجویان در کلیه مقاطع تحصیلی (از دبستان تا دانشگاه) و ارتقای مهارت‌های حرفه‌ای دانش‌آموزان و دانشجویان در جهت کارآفرینی و	۸- تحول در نظام آموزش و پرورش با هدف ارتقای کیفی آن براساس نیازها و اولویت‌های کشور در سه حوزه دانش، مهارت و تربیت و نیز افزایش سلامت روحی و جسمی دانش‌آموزان	ج) اتخاذ تدابیر لازم در جهت اصلاح نظام آموزش کشور و آزمون‌های ورودی دانشگاه‌ها با توجه به سوابق تحصیلی در سنوات دوره متوسطه و جلب مشارکت دانشگاه‌ها به‌منظور: - ارتقای توانایی خلاقیت، نوآوری، خطرپذیری و کارآفرینی آموزش‌گیرندگان و ایجاد روحیه آموختن و پژوهش مستقل در میان نسل جوان

شماره ماده	برنامه پنجم	سیاست‌های ابلاغی	برنامه چهارم
	فن‌آفرینی از طریق کارورزی و کارآموزی در حین آموزش مبتنی بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی و براساس نیازها و اولویت‌های کشور، «طرح جامع تحول بنیادی نظام آموزشی و پرورشی» در سال اول برنامه تهیه و پس از تصویب دولت اجرا می‌گردد		
۲۴	به‌منظور زمینه‌سازی و تربیت نیروی انسانی متخصص و متعهد، دانش‌مدار، خلاق و کارآفرین، منطبق با نیازهای نهضت نرم‌افزاری، با هدف توسعه کمی و کیفی	دولت موظف است برای زمینه‌سازی و تربیت نیروی انسانی متخصص و متعهد، دانش‌مدار، خلاق و کارآفرین، منطبق با نیازهای نهضت نرم‌افزاری با هدف توسعه کمی و کیفی، از ابتدای برنامه چهارم اقدامات ذیل را در مأموریت‌ها و ساختار دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی برای پاسخگویی به نیازهای بخش‌های مختلف کشور به‌انجام برساند (ماده ۴۹))	
الف	الف) هزینه سرانه تربیت نیروی انسانی متخصص مورد تقاضای دولت و هزینه‌های خدمات پژوهشی، تحقیقاتی، فناوری مورد حمایت در چارچوب بودجه‌ریزی عملیاتی برای هر دانشگاه و مؤسسه آموزشی، تحقیقاتی و فناوری محاسبه و به‌طور سالیانه تأمین می‌گردد دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی مجازند از ظرفیت مازاد خود براساس قیمت تمام شده یا توافقی با بخش غیردولتی با تأیید هیئت امناء در مقاطع مختلف پذیرش دانشجوی نمایند و منابع مالی دریافتی را حسب مورد به حساب درآمدهای اختصاصی منظور نمایند	هرگونه اصلاح ساختار مالی، اداری، استخدامی و تشکیلاتی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی دولتی و همچنین فرهنگستان‌های تخصصی منحصراً مشمول مفاد این ماده می‌باشند (بند «ب» ماده ۴۹))	

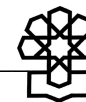
برنامه چهارم	سیاست‌های ابلاغی	برنامه پنجم	شماره ماده
		به دولت اجازه داده می‌شود نسبت به اداره خودگردان تمام و یا بخشی از فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی با اخذ تمام یا قسمتی از هزینه تحصیلی از دانشجویان به صورت نقد یا مؤجل یا اقساطی اقدام نماید	ب
<p>دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی دولتی و همچنین فرهنگستان‌های تخصصی که دارای مجوز از شورای گسترش آموزش عالی وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر مراجع قانونی ذیربط می‌باشند صرفاً براساس آیین‌نامه‌ها و مقررات اداری، مالی، استخدامی و تشکیلاتی خاص، مصوب هیئت‌های امنای مربوط که به تأیید وزرای علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حسب مورد می‌رسد، بدون الزام به رعایت قانون محاسبات عمومی، قانون استخدام کشوری و سایر قوانین و مقررات عمومی اداری و مالی و استخدامی اداره خواهند شد و تا زمانی که آیین‌نامه‌ها و مقررات مورد نیاز به تصویب هیئت امنای نرسیده است طبق مقررات سابق عمل خواهد شد. اعتبارات هزینه‌ای از محل بودجه عمومی دولت براساس قیمت تمام شده به دستگاه‌های اجرایی یاد شده اختصاص می‌یابد. اعتبارات هزینه‌ای، تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و اختصاصی این مؤسسات کمک تلقی شده و پس از پرداخت به هزینه قطعی منظور می‌گردد. سهم دولت در هزینه‌های آموزش عالی بخش دولتی بر مبنای هزینه</p>		<p>دانشگاه‌ها و مراکز و مؤسسات امور آموزش عالی و پژوهشی بدون الزام به رعایت قوانین و مقررات عمومی حاکم بر دستگاه‌های دولتی به‌ویژه قانون محاسبات عمومی، قانون مدیریت خدمات کشوری، قانون برگزاری مناقصات و اصلاحات و الحاقات بعدی آن و صرفاً در چارچوب مصوبات و آیین‌نامه‌های مالی، معاملاتی و اداری - استخدامی - تشکیلاتی مصوب هیئت امنای که حسب مورد به تأیید وزرای وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا در مورد فرهنگستان‌ها به تأیید رئیس‌جمهور می‌رسد، عمل می‌نمایند. حکم این بند شامل مصوبات، تصمیمات و آیین‌نامه‌های مصوب قبلی نیز می‌گردد و مصوبات یاد شده مادام که اصلاح نگردیده به قوت خود باقی خواهند ماند</p>	ج

شماره ماده	برنامه پنجم	سیاست‌های ابلاغی	برنامه چهارم
			سراجه تعیین و نسبت آن به بودجه عمومی دولت براساس رشد پوشش جمعیت دانشجویی در مقایسه با عدد مشابه در برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران افزایش می‌یابد (بند «الف» ماده (۴۹))
تبصره ج	اعتبارات اختصاص یافته از منابع عمومی دولت به این مراکز و مؤسسات کمک تلقی شده و بعد از پرداخت به این مراکز به هزینه قطعی منظور و براساس بودجه تفصیلی مصوب هیئت امنا قابل هزینه خواهد بود. هیئت امنا در این چارچوب پاسخگو می‌باشد		
د	معادل درآمدهایی که مؤسسات و مراکز آموزش عالی، پژوهشی و فناوری از محل تبرعات، هدایا و عواید موقوفات جدید جذب می‌نمایند از محل درآمد عمومی به‌عنوان تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تأمین می‌گردد		
هـ	حمایت از توسعه مبادلات و همکاری‌های بین‌المللی در حوزه‌های آموزشی، پژوهشی و فناوری و تبادل استاد و دانشجو به‌ویژه در زمینه‌های علوم انسانی، معارف دینی و علوم پیشرفته و اولویت‌دار جمهوری اسلامی ایران با کشورهای دیگر با تأکید بر کشورهای منطقه و جهان اسلام		
و	ایجاد «سازمان آموزش، تحقیقات و فناوری مؤسسات و مراکز آموزش عالی غیردولتی» به‌منظور ساماندهی، نظارت و ارزیابی این مؤسسات		
ز	ایجاد «سازمان امور دانشجویان کشور» به‌منظور کاهش تصدیگری، تقویت نقش حاکمیتی وزارت علوم، وحدت رویه در		

شماره ماده	برنامه پنجم	سیاست‌های ابلاغی	برنامه چهارم
	سیاستگذاری و برنامه‌ریزی، ارتقای کمیت و کیفیت ارائه خدمات دانشجویی، افزایش رضایتمندی دانشجویان، تقویت امر نظارت و ارزیابی و صرفه‌جویی در کلیه امور مرتبط		
ح	واگذاری امور خدمات رفاهی دانشجویان به بخش غیردولتی و جداسازی از بدنه دانشگاه‌ها از نظر ساختاری به‌منظور رهاسازی مؤسسات و افزایش کارآیی مأموریت‌های اصلی دانشگاه‌ها (آموزش، پژوهش و فناوری) در هر سال حداقل ۲۰ درصد		
ط	حمایت مالی و حقوقی و پشتیبانی ویژه از ۱۰ دانشگاه برتر که دارای عملکرد برجسته در راستای توسعه پایدار و رفع نیازهای آموزشی و بازار کار داشته‌اند		- وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلفند به‌منظور ارتقای توانمندی دانشگاه‌های مادر و مهم دولتی کشور در زمینه‌های آموزشی و پژوهشی در مقایسه با دانشگاه‌های معتبر بین‌المللی برنامه ویژه‌ای تهیه و حداکثر تا پایان سال اول برنامه به تصویب هیئت وزیران برسانند (بند «ز» ماده (۵۰))
ی	اعطای بورس تحصیلی داخل و خارج کشور به جانبازان (بالای ۵۰ درصد)، آزادگان (بالای ۵ سال اسارت) و فرزندان شهدا		
تبصره ی	ایجاد سازمان‌های موضوع بندهای «و» و «ز» این ماده با پیشنهاد معاونت و تصویب هیئت وزیران می‌باشد ضمناً در این خصوص و دیگر موارد، امور با استفاده از منابع موجود به نحوی ساماندهی می‌شود که بار مالی جدید بر دولت تحمیل نشود، همچنین متناسب با واگذاری فعالیت‌ها منابع تعدیل گردد		

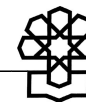
فصل پنجم - بررسی احکام پیشنهادی

جدول ۶. بررسی احکام پیشنهادی

شماره مواد لایحه و بندهای آن	پیشنادهای متن جایگزین	دلایل
۱۸ به منظور تحول بنیادین در نظام آموزشی کشور و با هدف ارتقای کیفی در سه حوزه دانش، مهارت و تربیت اسلامی به ویژه علوم انسانی و جنبش نرم‌افزاری و تعمیق مبانی اعتقادی، اقدام‌های زیر انجام می‌گیرد:	به منظور تحول و ارتقای کلیه رشته‌های دانشگاهی، به ویژه رشته‌های علوم انسانی، تحقق جنبش نرم‌افزاری و تعمیق مبانی اعتقادی، وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری، بهداشت و درمان و آموزش پزشکی مکلفند اقدام‌های زیر را انجام دهند:	- صدر ماده بر تکلیف وزارتخانه‌های ذیربط صراحت ندارد - بحث آموزش به معنای عام آن را مد نظر قرار داده است، در صورتی که تأکید بر آموزش دانشگاهی خصوصاً علوم انسانی است
الف) بازنگری متون، محتوا و برنامه‌های آموزشی و درسی مبتنی بر آموزه‌ها و ارزش‌های دینی و هویت ایرانی - اسلامی و انقلابی و تقویت دوره‌های تحصیلات تکمیلی، تدوین و ارتقای شاخص‌های کیفی در رشته‌های علوم انسانی و مطالعات میان‌رشته‌ای و توسعه همکاری و تعامل فعال دستگاه‌های متولی آموزش کشور با حوزه‌های علمیه به منظور تدوین رشته‌های جدید و میان‌رشته‌ای در حوزه علوم انسانی به ویژه در رشته‌های علوم قرآن و عترت	الف) بازنگری متون، محتوا و برنامه‌های آموزشی و درسی دانشگاهی مبتنی بر آموزه‌ها و ارزش‌های دینی و هویت ایرانی - اسلامی با بهره‌گیری از آخرین دستاوردهای دانش بشری، در تناسب با نیاز بازار کار، تدوین و ارتقای شاخص‌های کیفی به خصوص در رشته‌های علوم انسانی با بهره‌گیری از امکانات و پتانسیل‌های حوزه‌های علمیه و تأمین آموزش‌های مورد نیاز متناسب با نقش‌های دختران و پسران	محتوای بند «الف» شامل موضوعات متفاوتی است مثلاً حوزه آموزش عالی و آموزش و پرورش را توأمان در نظر گرفته است، از طرفی بازنگری متون، محتوا و... موضوعی جدای از تعیین شاخص است. تقویت دوره‌های تحصیلات تکمیلی نیز در ماده دیگری (ماده ۱۹)) مد نظر قرار گرفته است. همچنین ارتقای کیفیت به علوم انسانی محدود شده است
ب) بازنگری اساسی در فرآیند هدایت تحصیلی دانش‌آموزان در مقاطع تحصیلی راهنمایی و متوسطه، بسط‌سازی و ایجاد انگیزه لازم برای ورود	با توجه به ضرورت جداسازی احکام مربوط به آموزش و پرورش از سایر دستگاه‌ها این بند در ماده (۲۳) آورده شده است و از این ماده حذف می‌گردد	بند «ب» به طور کلی مربوط به آموزش و پرورش است، البته بهتر است علاوه بر بازنگری در فرآیند هدایت تحصیلی، رابطه تحصیل و اشتغال، گسترش فرهنگ

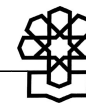
دلایل	پیشنهاد‌های متن جایگزین	شماره مواد لایحه و بندهای آن
<p>مشاوره در آموزش و تأمین مشاور به میزان کافی نیز بازنگری شود تا برخی از مشکلات ناشی از عدم نیاز بازار کار به فارغ‌التحصیلان آموزش و پرورش و سردرگمی دانش‌آموزان در مورد انتخاب رشته تحصیلی که غالباً با توجه به جو اجتماعی صورت می‌پذیرد را حل نماید</p> <p>در این بند عبارت «مقاطع تحصیلی» باید به «دوره‌های تحصیلی» اصلاح شود</p>		<p>دانش‌آموزان مستعد به رشته‌های علوم انسانی و برنامه‌ریزی برای برقراری توازن بین تعداد دانش‌آموزان در رشته‌های مختلف تحصیلی متناسب با نیازهای جامعه</p>
<p>به نهادینه شدن تجارب انقلاب اسلامی و دفاع مقدس کمک می‌کند</p>	<p>به‌عنوان بند «ب» ابقا شود</p>	<p>ج) نهادینه کردن تجارب علمی و عملی انقلاب اسلامی و دفاع مقدس با انجام فعالیت‌های آموزشی، پژوهشی و نظریه‌پردازی در حوزه‌های مرتبط</p>
<p>در لزوم رعایت محتوای بند «د» تردیدی وجود ندارد، اما عبارت علم بومی فاقد وضوح لازم است. به‌علاوه تأکید بر علوم انسانی در برنامه توسعه قطب‌های علمی موضوعیت ندارد، مگر اینکه در شرایط مساوی اولویت به علوم انسانی داده شود. بخشی از مفاد این بند نیز در بند الحاقی آورده شده است</p>	<p>ج) تعمیق ارزش‌های اسلامی و اخلاق حرفه‌ای در آموزش، پژوهش و فناوری</p>	<p>د) تعمیق ارزش‌های اسلامی و اخلاق حرفه‌ای در آموزش، پژوهش و فناوری، گسترش کرسی‌های نظریه‌پردازی، نقد و آزاداندیشی با هدف تولید علم بومی و توسعه قطب‌های علمی با تأکید بر علوم انسانی</p>
<p>در بند «ه» زمینه‌های همکاری حوزه و دانشگاه مشخص نیست. گذشته از آن بند مذکور برنامه استفاده از ظرفیت‌های دانشگاه را مد نظر قرار نداده است. بخشی از مفاد این بند نیز در بند الحاقی آورده شده است</p>	<p>محتوای این بند در بند «الف» ادغام شد و این بند حذف می‌گردد</p>	<p>ه) همکاری حوزه و دانشگاه و بهره‌مندی از ظرفیت‌های حوزه در عرصه‌های مختلف</p>

شماره مواد لایحه و بندهای آن	پیشنهاد‌های متن جایگزین	دلایل
(و) حمایت مالی از آموزش‌ها و پژوهش‌های بنیادین و کاربردی در رشته‌ها و گرایش‌های تخصصی علوم دینی با هدف رفع نیازهای نظام اسلامی از طریق مراکز مدیریت حوزه‌های علمیه که از نظر این قانون و اجرای برنامه و بودجه نهاد عمومی غیردولتی محسوب می‌شوند	حمایت مالی از آموزش‌ها و پژوهش‌های بنیادین و کاربردی در رشته‌ها و گرایش‌های تخصصی علوم دینی با هدف رفع نیازهای نظام اسلامی از طریق مراکز مدیریت حوزه‌های علمیه	- قلمداد کردن حوزه‌های علمیه به‌عنوان یک نهاد عمومی غیردولتی در متن برنامه بی‌ارتباط با موضوع است. - تعیین تکلیف برای حوزه‌های علمیه به‌عنوان یک نهاد غیردولتی نمی‌تواند به دولت تکلیف شود. درحالی‌که براساس قانون فهرست نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی، مصوب سال ۱۳۷۳ حوزه‌های علمیه جزء این نهادها قلمداد نشده‌اند. این امر نوعی قانونگذاری در حین تدوین برنامه قلمداد می‌شود. گذشته از آن شائبه دولتی شدن حوزه‌های علمیه را به‌وجود می‌آورد
	(الحاقی) گسترش کرسی‌های نظریه‌پردازی، نقد و آزاداندیشی، انجام مطالعات میان‌رشته‌ای، توسعه قطب‌های علمی و بومی‌سازی با تأکید بر حوزه علوم انسانی	تفکیک شده از بند «الف»، «د» و «ه»
	(الحاقی) به دانشگاه‌ها اجازه داده می‌شود بخشی از ظرفیت مازاد آموزشی خود را از طریق پذیرش دانشجوی خارجی با دریافت شهریه ارزی تکمیل کنند	پذیرش دانشجوی خارجی گذشته از آنکه دانشگاه‌های ما را در سطح دنیا مطرح می‌سازد، موجب ورود ارز به کشور می‌شود. گذشته از آن دانشجویان تحصیلکرده در ایران می‌توانند سفیران فرهنگی ما در کشورهای خودشان باشند
	- بند الحاقی برنامه‌ریزی برای تدوین برنامه‌های آموزشی ارتقای سلامت جسمانی و روانی و دانش خانواده و شیوه‌های زندگی سالم مبتنی بر آموزه‌های دینی	

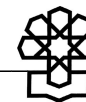
دلایل	پیشنهاد‌های متن جایگزین	شماره مواد لایحه و بندهای آن
<p>مخاطبان ماده (۱۹) معرفی نشده‌اند و تکالیف آن دستگاه‌ها به صراحت روشن نشده است</p> <p>- در بند «۲-۷» سیاست‌های کلی برنامه پنجم دستیابی به جایگاه دوم و تثبیت آن در طول برنامه مطرح شده است که با محتوای لایحه تا حدی متفاوت است. از جمله استفاده از واژه آستانه ایجاد ابهام می‌کند</p>	<p>به منظور دستیابی به جایگاه دوم علمی و فناوری در منطقه و تثبیت آن تا پایان برنامه پنجم، دولت مکلف است اقدام‌های زیر را انجام دهد:</p>	<p>۱۹</p> <p>به منظور تثبیت جایگاه دوم و دستیابی به آستانه جایگاه اول علمی و فناوری در منطقه و تثبیت آن تا پایان برنامه اقدام‌های زیر توسط دستگاه‌های ذیربط انجام می‌شود:</p>
<p>- بازنگری در آیین‌نامه ارتقای (بند «الف») لزوماً تأمین‌کننده اهداف سند چشم‌انداز نیست، ضمن اینکه اصلاح آیین‌نامه مذکور بی‌نیاز از قانون، انجام شدنی است این بند به معنای نادیده گرفتن علوم محض و نظری است. نکته مهم دیگری نیز که باید به آن توجه داشته باشیم، این است که دانشگاه را تبدیل به شرکت‌های خدماتی مهندسی و یا شرکت‌های مشاور و پیمانکاری نکنیم، البته همه متفق‌القول هستند که دانشگاه باید در رفع نیازهای صنعت و جامعه فعال باشد. ولی باید مراقب بود که قبل از این امر دانشگاه رسالت علمی و فرهنگی خود را از دست ندهد و جایگاه علم تضعیف نشود. برای رفع مشکلات کشور و کاربردی کردن علم و تجاری‌سازی آن اقدامات بسیاری باید انجام شود که همه مسئولیت آن به دوش دانشگاه نیست</p>	<p>- حذف این بند پیشنهاد می‌شود</p>	<p>الف) بازنگری آیین‌نامه ارتقای اعضای هیئت علمی به نحوی که پس از پایان سال دوم برنامه ۵۰ درصد امتیازات پژوهشی اعضای هیئت علمی در راستای رفع مشکلات کشور و در حوزه‌های کاربردی باشد</p>
<p>- در مورد ورودی دوره‌های تحصیلات تکمیلی (بند «ب») سیاست اعلام شده رعایت نشده است</p>	<p>ایجاد ظرفیت لازم برای افزایش درصد پذیرفته‌شدگان دوره‌های تحصیلات تکمیلی آموزش عالی براساس</p>	<p>ب) برنامه‌ریزی و ایجاد تمهیدات لازم برای افزایش ورودی به دوره‌های تحصیلات تکمیلی</p>

دلایل	پیشنهادهای متن جایگزین	شماره مواد لایحه و بندهای آن
<p>- این بند صرفاً اشاره به افزایش ورودی به دوره‌های تحصیلات تکمیلی اشاره دارد و به این موضوع که این ورودی‌ها چقدر باید افزایش بیابند اشاره‌ای نشده است. بنابراین در عمل می‌تواند به کمترین مقدار ممکن افزایش منجر شود. این درحالی است که درحال حاضر بیش از ۳/۵ میلیون دانشجو وجود دارد که صرفاً ۵/۲ درصد آنها در مقاطع تحصیلات تکمیلی به تحصیل اشتغال دارند. در سال جاری نزدیک به ۷۷۰ هزار متقاضی شرکت در کنکور کارشناسی ارشد بوده‌اند که این تعداد ۱۰۰ هزار نفر بیشتر از سال گذشته است. در واقع در طی یک سال نزدیک به ۱۵ درصد به متقاضیان افزوده شده است. بنابراین توجه به نیاز اجتماعی در این حوزه ضروری است، زیرا در صورت عدم توجه به این تقاضا، متقاضی تحصیل در خارج از کشور افزایش می‌یابد. این درحالی است که متقاضیان تحصیل در دوره کارشناسی نسبت به سال‌های قبل کم شده است. در سال جاری عملاً ظرفیت پذیرش دانشگاه‌ها در دوره کارشناسی کامل نشد. این پدیده به دلیل کاهش تقاضای اجتماعی تحصیل در دانشگاه، خصوصاً از جانب پسران در سال‌های آینده تشدید خواهد شد. بنابراین در بازه زمانی بسیاری از دانشگاه‌ها کمتر از ظرفیت (در دوره کارشناسی) فعالیت خواهند داشت</p>	<p>اولویت‌های نقشه جامع علمی کشور به‌گونه‌ای که تا پایان برنامه میزان پذیرش دانشجوی دوره کارشناسی ارشد ۲۰ درصد دانش‌آموختگان دوره کارشناسی هر سال شود</p>	

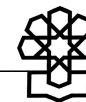
دلایل	پیشنهاد‌های متن جایگزین	شماره مواد لایحه و بندهای آن
<p>- این بند شاخص ارتقا را مشخص نکرده است. بنابراین گذشته از اینکه امکان سنجش تحقق برنامه را در پایان برنامه ندارد، ممکن است در عمل نیز شاخص‌های موجود تغییر چندانی نکند. در سال ۱۳۸۷ شاخص مزبور در دانشگاه‌های غیردولتی ۱ به ۵۶ و در دانشگاه پیام نور ۱ به ۲۴۰ بوده است. در حالی که در دانشگاه‌های دولتی (دوره روزانه) ۱ به ۱۷ است. همان‌طور که ملاحظه شد این نسبت هیئت علمی به دانشجو در دانشگاه‌های غیردولتی و پیام نور نسبت به دانشگاه‌های دولتی تفاوت زیادی دارد. بنابراین برای ارتقای شاخص یاد شده حتماً باید مقدار کمی آن قید شود تا در عمل ارتقای شاخص یاد شده را شاهد باشیم. یادآور می‌شود که براساس نقشه جامع علمی کشور در افق ۱۴۰۴ تعداد اعضای هیئت علمی در هر یک میلیون جمعیت می‌باید ۲۰۰۰ نفر باشد</p>	<p>برنامه‌ریزی برای تأمین هیئت علمی مورد نیاز دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی به منظور ارتقای شاخص نسبت عضو هیئت علمی تمام‌وقت به دانشجو در تمامی دانشگاه‌ها اعم از دولتی و غیردولتی به گونه‌ای که تا پایان برنامه حداقل نسبت کل دانشجو به هیئت علمی در دانشگاه‌های دولتی وابسته به وزارتخانه‌های علوم و بهداشت به ۱۶ و در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی غیردولتی به ۳۰ و در دانشگاه پیام نور به ۲۰۰ برسد</p>	<p>ج) ساماندهی و ارتقای شاخص نسبت عضو هیئت علمی تمام‌وقت به دانشجو در دانشگاه‌های آزاد اسلامی و مؤسسات غیرانتفاعی و دانشگاه پیام نور</p>
<p>امکان نظارت را کمرنگ و امکان تخلف را زیاد می‌کند</p>	<p>حذف</p>	<p>د) دولت مجاز است از طریق دستگاه‌های اجرایی و شرکت‌های تابعه و وابسته آنها نسبت به ایجاد و تجهیز و راه‌اندازی آزمایشگاه کاربردی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی اقدام نماید</p>
<p>- قید شاخص نیم درصد به معنای دو برابر شدن اعتبارات این بخش است که به دلیل عدم وجود زیرساخت‌ها امکان‌پذیر نیست. گذشته از آنکه روند</p>	<p>برنامه‌ریزی به گونه‌ای که سهم پژوهش از تولید ناخالص داخلی، سالیانه به میزان حداقل ۴۰ درصد نسبت به سال قبل افزایش یافته و تا پایان برنامه به حداقل ۳ درصد</p>	<p>ه) به منظور افزایش سهم تحقیق و پژوهش از تولید ناخالص داخلی، به گونه‌ای برنامه‌ریزی نماید که سهم پژوهش از تولید ناخالص داخلی سالیانه به میزان نیم</p>

شماره مواد لایحه و بندهای آن	پیشنهاد‌های متن جایگزین	دلایل
(۰/۵) درصد افزایش یافته و تا پایان برنامه به ۳ درصد برسد	برسد. سهم دولت از منابع بودجه عمومی در این افزایش ۴۰ درصد خواهد بود	افزایش را نزولی می‌کند یعنی میزان افزایش سالیانه نسبت به سال قبل کاهش می‌یابد - تأکید نشده است که چه اندازه از این اعتبار را باید در بخش دولتی دید، لذا عملاً ممکن است اعتبارات این بخش افزایش نیابد
	(الحاقی) اصلاح هرم هیئت علمی تمام‌وقت دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی اعم از دولتی و غیردولتی با فراهم آوردن بستری لازم برای ارتقای مربیان و با تأکید بر شایسته‌سالاری و استفاده از متخصصان ایرانی خارج کشور به گونه‌ای که تا پایان برنامه پنجم نسبت استاد، دانشیار و استادیار به کل اعضای هیئت علمی به ترتیب به ۵، ۱۰ و ۶۰ و در مجموع به ۷۵ درصد برسد	- این بند اولاً زمینه ارتقای مربیان را فراهم می‌کند، در ثانی دانشگاه‌ها را مکلف به تکمیل اعضای هیئت علمی می‌کند، ثالثاً به ارتقای مراتب استادیاری و بالاتر نیز کمک می‌کند. در حال حاضر این نسبت به ترتیب ۵/۳ و ۵۰ است.
	(الحاقی) گسترش ارتباطات علمی با مراکز و نهادهای آموزشی و تحقیقاتی معتبر بین‌المللی از طریق برگزاری دوره‌های آموزشی مشترک، اجرای مشترک طرح‌های پژوهشی و تبادل استاد و دانشجو به‌ویژه در زمینه‌های علوم انسانی، معارف دینی و علوم پیشرفته و اولویت‌دار جمهوری اسلامی ایران با کشورهای دیگر با تأکید بر کشورهای منطقه و جهان اسلام با هدف توسعه دانش علمی کشور و توانمندسازی اعضای هیئت علمی (اصلاح شده بند «ه» ماده (۱۰۵) و بند «ه» ماده (۲۴))	- اصلاح شده بند «ه» ماده (۱۰۵) و بند «ه» ماده (۲۴) - بند الحاقی به توسعه دانش علمی و روزآمد کردن دانش علمی اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها کمک می‌کند، زمینه توسعه و تبادل دانش را با کشورهای دیگر فراهم می‌سازد. خصوصاً که در شرایط فعلی این موضوع چندان مورد توجه قرار نگرفته و بعضاً در مواردی به صورت سلیقه‌ای انجام می‌شود

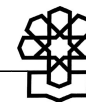
دلایل	پیشنهاد‌های متن جایگزین	شماره مواد لایحه و بندهای آن
<p>با توجه به ضرورت حفظ و ارتقای کیفیت برون‌دادهای نظام علمی، تحقیقاتی و فناوری کشور، استقرار نظام تضمین کیفیت در نخستین سال‌ها از اجرای برنامه از ضرورتی اجتناب‌ناپذیر برخوردار است. زیرا با وجود یک سازمان مستقل و مقتدر ارزیابی و تضمین کیفیت است که می‌توان نسبت به بهینه‌سازی هزینه‌ها و اعتبارات عمومی اطمینان حاصل کرد و کیفیت برون‌دادهای نظام علمی کشور را مورد ارزیابی قرار داد</p>	<p>(الحاقی) استقرار نظام تضمین کیفیت در دانشگاه‌ها، مراکز آموزش عالی و پژوهشی براساس شاخص‌های بین‌المللی مورد تأیید وزارتخانه‌های مربوط تبصره - تأمین و پرداخت کمک دولت از محل اعتبارات عمومی است و هرگونه گسترش و توسعه رشته‌ها، گروه‌ها و مقاطع پس از استقرار نظام تضمین کیفیت موقوف به تحقق استانداردهای مصوب ازسوی دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی و تحقیقاتی است. وزارتخانه‌های مذکور مجازند عملیات اجرایی سنجش کیفیت را براساس این نظام به مؤسسات مورد تأیید در بخش غیردولتی واگذار نمایند</p>	
<p>استقرار نظام نظارت و ارزیابی در هر سازمان لازمه حرکت در مسیر تعیین شده، بهره‌گیری اصولی و سنجیده از امکانات و توانمندی‌ها و نیل به اهداف سازمانی است. این موضوع به‌خصوص در مورد دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی که از هر یک نینفعان بیشماری در جامعه دارند و ازسوی دیگر مسئولیت توسعه منابع انسانی و تولید علم را به دوش می‌کشند، بیش از پیش حائز اهمیت است، زیرا در غیاب چنین نظارتی، انحراف احتمالی از مسیر می‌تواند بسیار خسارت‌بار باشد</p>	<p>(الحاقی) استقرار نظام جامع نظارت و ارزیابی آموزش عالی در حوزه‌های مرتبط، به‌منظور استانداردسازی و اعتبارسنجی دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی</p>	
<p>استفاده از برون‌دادهای نظام آموزش عالی کشور چه در قالب نیروی انسانی متخصص و چه به‌صورت نتایج طرح‌های تحقیقاتی در شرایطی امکان‌پذیر است که</p>	<p>(الحاقی) تدوین و اجرای طرح نیازسنجی آموزش عالی در نخستین سال اجرای برنامه به‌منظور توسعه متوازن مؤسسه‌های</p>	

شماره مواد لایحه و بندهای آن	پیشنهاد‌های متن جایگزین	دلایل
	آموزش عالی و پژوهشی دولتی و غیردولتی با توجه به نیازها و امکانات و مبتنی بر نقشه علمی کشور	تقاضای جامعه برای آنها وجود داشته باشد، در غیر این صورت هر یک از این برون‌دادها می‌تواند بلااستفاده بماند. از این حیث انطباق محتوای برون‌دادهای آموزش عالی با تقاضا یا نیاز جامعه تضمین‌کننده استفاده از آنهاست و این همه ایجاب می‌کند که تدوین برنامه‌های درسی از یکسو و تأسیس رشته‌ها و دوره‌های تحصیلی ازسوی دیگر به صورت تقاضامحور و مبتنی بر نیازسنجی انجام شود
	(الحاقی) هماهنگی بین نهادها و سازمان‌های پژوهشی کشور از طریق سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و نظارت کلان شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری براساس نقشه جامع علمی کشور	قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (مصوب ۱۳۸۳)، با هدف انسجام بخشیدن به امور اجرایی و سیاستگذاری نظام علمی، تحقیقاتی و فناوری تصویب شده است و طبیعتاً این وظیفه برعهده شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری است، با این حال نظر به مقاومت طبیعی دانشگاه‌های ذیربط در قبال تغییرات، تأکید بر موضوع در قانون برنامه پنجم ضروری است. به خصوص که فعالیت شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری در طول برنامه چهارم توسعه متوقف بوده است
	(الحاقی) استقرار نظام یکپارچه پایش و ارزیابی علم و فناوری کشور حداکثر تا پایان سال اول برنامه تحت نظر شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری جهت رصد وضعیت علمی کشور در	یکی از چالش‌های عمده در حوزه علم و فناوری، ضعف در حوزه‌های مستندسازی، آمارگیری و اطلاع‌رسانی است. حال آنکه با پایش مستمر اقدامات انجام شده و ارزیابی آنها می‌توان در هر دوره زمانی رشد علم و

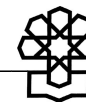
دلیل	پیشنهاد‌های متن جایگزین	شماره مواد لایحه و بندهای آن
<p>فناوری در جامعه را رصد کرد و حسب لزوم به اصلاح سیاست‌ها و اقدامات پرداخت و در عین حال وضعیت علمی کشور را در هر زمان با کشورهای منطقه در همان زمان، ارزیابی و مقایسه کرد</p>	<p>مقیاس ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی و تعیین میزان دستیابی به اهداف اسناد بالادستی مبتنی بر نظام فراگیر و پویای آمار ثبتي</p>	
<p>نقشه جامع علمی کشور دربرگیرنده مجموعه امکانات، راهبردها و سیاست‌های علمی کشور است که با تدوین و اجرای آن می‌توان به حرکت همسوی همه نیروهای موجود در طریق توسعه علمی با حداقل هزینه و حداکثر سرعت امیدوار بود. در حقیقت ترسیم نقشه علمی کشور مبدأ حرکت برای نیل به اهداف سند چشم‌انداز است</p>	<p>(الحاقی) اقدامات قانونی لازم برای تکمیل و اجرای نقشه جامع علمی کشور در راستای بند «۱۱» سیاست‌های کلی برنامه پنجم (الحاقی) برنامه‌ریزی برای تحقق شاخص‌های اصلی علم و فناوری شامل سهم درآمد حاصل از صادرات محصولات و خدمات مبتنی بر فناوری‌های پیشرفته و میانی، سرانه تولید ناخالص داخلی ناشی از علم و فناوری، تعداد گواهی ثبت اختراع، تعداد تولیدات علمی بین‌المللی، نسبت سرمایه‌گذاری خارجی در فعالیتهای علم و فناوری به هزینه‌های تحقیقات کشور، تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان و سایر شاخص‌های مورد تأکید در نقشه جامع علمی کشور</p>	
<p>- به دلیل عدم تعریف نظام نظارتی، ممکن است که مفاد این بند که در راستای بند «۲-۷» سیاست‌های ابلاغی است، در عمل مغفول بماند</p>	<p>تبصره - وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظفند با همکاری سایر دستگاه‌های ذیربط شاخص‌های این ماده را پایش نموده و گزارش عملکرد سالیانه را پس از ارسال به مجلس شورای اسلامی به اطلاع عموم برسانند</p>	

شماره مواد لایحه و بندهای آن	پیشنهادهای متن جایگزین	دلایل
۲۰ دولت مجاز است اقدام‌های زیر را انجام دهد:	دولت موظف است به منظور توسعه و انتشار فناوری و حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان اقدام‌های زیر را انجام دهد:	- این ماده در شرایط مطلوب می‌تواند به توسعه صنعت و دانشگاه کمک کند. اما مختار بودن دولت برای انجام این کار دستیابی به نتیجه را با تردید مواجه می‌سازد
الف) حمایت مالی از پژوهش‌های تقاضامحور مشترک با دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری وابسته به وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به‌ویژه مواردی که ناظر به حل یکی از مشکلات موجود کشور می‌باشد و طرح‌های علمی خاص مانند رصدخانه ملی از طریق پیش‌بینی اعتبار متمرکز در بودجه سنواتی این دو وزارتخانه، مشروط به اینکه حداقل ۵۰ درصد از هزینه‌های آن را کارفرما از بخش غیر دولتی تأمین و تعهد کرده باشد	حمایت مالی از پژوهش‌های تقاضامحور مشترک با دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری وابسته به وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به‌ویژه موارد ناظر به حل مشکلات موجود کشور و طرح‌های ملی خاص مشروط به اینکه حداقل ۵۰ درصد از هزینه‌های آن را کارفرما تأمین و تعهد کرده باشد	مفاد این بند می‌تواند به توسعه ارتباط صنعت و دانشگاه کمک کند اما: - معرفی رصدخانه ملی به‌عنوان مصداق طرح ملی موضوعیت ندارد. - همه دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و پژوهشی مورد توجه قرار نگرفته‌اند، حال آنکه ممکن است دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی عالی و پژوهشی غیردولتی وجود داشته باشند که چه به لحاظ موقعیت جغرافیایی و چه به لحاظ امکانات، نیازهای کارفرما را تأمین کنند. بنابراین اولی است که این بند همه دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و پژوهشی را دربرگیرد، اما اولویت به دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و پژوهشی دولتی داده شود منحصر کردن مفاد این بند به بخش غیردولتی شرکت‌های دولتی را از مزایای آن محروم می‌سازد
ب) حمایت مالی از شرکت‌های دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نتایج حاصل از تحقیق، تولید و صادرات خدمات فنی و مهندسی به‌ویژه محصولات مبتنی بر فناوری‌های پیشرفته	حمایت مالی و تسهیل شکل‌گیری و توسعه شرکت‌های کوچک و متوسط خصوصی و تعاونی که در زمینه تجاری‌سازی دانش و فناوری به‌ویژه تولید محصولات	این بند حمایت را صرفاً به حمایت مالی محدود کرده است، گذشته از آن مکانیسم تجاری‌سازی را بیان نکرده است

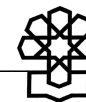
دلایل	پیشنهادهای متن جایگزین	شماره مواد لایحه و بندهای آن
	<p>مبتنی بر فناوری‌های پیشرفته و صادرات خدمات فنی و مهندسی فعالیت می‌کنند و نیز حمایت از راه‌اندازی مراکز رشد و پارک‌های علم و فناوری از طریق بخش غیردولتی</p>	
	<p>ارائه حمایت‌های لازم در راستای تشویق طرف‌های خارجی قراردادهای بین‌المللی و سرمایه‌گذاری خارجی مشروط به انتقال دانش فنی و بخشی از فعالیت‌های تحقیق و توسعه مربوط به داخل کشور و انجام آن با مشارکت شرکت‌های داخلی</p>	<p>ج) تدوین ضوابط و ارائه حمایت‌های لازم در راستای تشویق طرف‌های خارجی قراردادهای بین‌المللی و سرمایه‌گذاری خارجی برای انتقال دانش فنی و بخشی از فعالیت‌های تحقیق و توسعه مربوط به داخل کشور و انجام آن با مشارکت شرکت‌های داخلی</p>
<p>مراکز رشد مغفول مانده است</p>	<p>- تسری مزایای قانونی مناطق آزاد درخصوص روابط کار، معافیت‌های مالیاتی و عوارض، سرمایه‌گذاری خارجی و مبادلات مالی بین‌المللی به شرکت‌های دانش‌بنیان و مراکز رشد مستقر در شهرک‌های فناوری و پارک‌های علم و فناوری</p>	<p>د) تسری مزایای قانونی مناطق آزاد درخصوص روابط کار، معافیت‌های مالیاتی و عوارض، سرمایه‌گذاری خارجی و مبادلات مالی بین‌المللی به شرکت‌های دانش‌بنیان مستقر در شهرک‌های فناوری و پارک‌های علم و فناوری</p>
<p>-</p>	<p>حذف</p>	<p><u>تبصره- دستگاه‌های اجرایی مکلفند امکانات و تجهیزات پژوهشی و تحقیقاتی، آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها را به صورت رایگان یا با نرخ ترجیحی در اختیار مؤسسات و شرکت‌های دانش‌بنیانی که مجوز از وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی داشته باشند در چارچوب مصوبه هیئت وزیران قرار دهند</u></p>
	<p>حذف</p>	<p>ه) <u>حمایت مالی از ایجاد و توسعه بورس ایده و بازار فناوری به منظور استفاده از ظرفیت‌های علمی در جهت پاسخگویی به نیاز بخش صنعت، کشاورزی و خدمات</u></p>

شماره مواد لایحه و بندهای آن	پیشنهاد‌های متن جایگزین	دلایل
(و) حمایت مالی از پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی که در راستای حل مشکلات بخش دولتی و غیردولتی می‌باشند	(و) حمایت مالی از پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویی دوره‌های تحصیلات تکمیلی که در راستای ارتقای بهره‌وری و حل مشکلات کشور باشد	- رساله‌های دانشجویی مورد توجه قرار نگرفته است - به جای عبارت بخش دولتی و غیردولتی لفظ «جامعه» گذاشته شود، زیرا علاوه بر آنکه دامنه شمول آن را گسترده می‌کند به نوعی، از آن ابهام‌زدایی می‌کند
(ز) در راستای توسعه و انتشار فناوری، به دستگاه‌های اجرایی اجازه داده می‌شود مالکیت فکری، دانش فنی و تجهیزاتی را که در چارچوب قرارداد با دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی و فناوری دولتی ایجاد و حاصل شده است را به مؤسسات یاد شده واگذار نمایند	حذف	
(ح) تأمین و پرداخت بخشی از هزینه ثبت اختراعات، تولید دانش فنی و حمایت مالی از تولیدکنندگان برای خرید دانش و امتیاز اختراعات	(ح) تأمین و پرداخت بخشی از هزینه ثبت اختراعات، تولید دانش فنی و حمایت مالی از تولیدکنندگان برای خرید دانش فنی و امتیاز اختراعات	- کلمه فنی در انتهای بند از قلم افتاده است
(ط) سازمان ثبت اسناد و املاک کشور موظف است صرفاً پس از ارائه گواهی ممیزی علمی اختراعات از سوی مراجع ذیصلاح نسبت به ثبت اختراعات اقدام نماید	حذف بند	(ط) این بند با توجه به اینکه اصلاح یک قانون دائمی (قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری مصوب ۱۳۸۶) تلقی می‌شود، مرجح است که به شکل اصلاح قانون عمل شود
(ی) حوزه‌های علمیه از معافیت‌هایی که برای سایر مؤسسات و مراکز آموزشی و پژوهشی تعیین گردیده، برخوردار می‌باشند.	ابقا شود	
تبصره - اعضای هیئت علمی می‌توانند با تصویب هیئت امان در شرکت‌های دانش‌بنیان مشارکت نمایند. اعضای هیئت علمی برای انعقاد قرارداد پژوهشی مستقیم یا	(ماده الحاقی) در راستای تجاری‌سازی دانش و فناوری در کشور و ارتباط دانشگاه و صنعت و بخش‌های مربوط، دولت برای	- در شرایط فعلی منعی برای موضوع مورد اشاره وجود ندارد

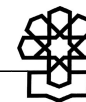
دلایل	پیشنهاد‌های متن جایگزین	شماره مواد لایحه و بندهای آن
	تأسیس شرکت‌های انشعابی دانشگاهی و مؤسسات پژوهشی و تسهیل فرآیند اداری و مالی آنان اقدامات قانونی لازم را انجام دهد	غیرمستقیم با دستگاه‌های اجرایی مشمول قانون منع مداخله کارکنان در معاملات دولتی و تغییرات بعدی آن نخواهند بود
<p>تصویب اساسنامه صندوق توسط هیئت وزیران <u>مغایر اصل هشتادوپنجم قانون اساسی است</u></p> <p>- در حال حاضر صندوقی با عنوان «صندوق حمایت از پژوهشگران کشور» وجود دارد که رسالت و مأموریت آن مشابه صندوق پیشنهادی است</p> <p>- تبصره ماده با اصل پنجاهوسوم قانون اساسی، تمرکز دریافت‌های دولت در خزانه مغایر است</p> <p>- با توجه تصویب اساسنامه بنیاد ملی نخبگان کشور توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی - مصوب ۱۳۸۴ - نیازی به تشکیل سازمان جدید نیست</p>	حذف	<p>۲۱</p> <p>به منظور اعطای تسهیلات و حمایت مالی از توسعه خلاقیت و فعالیتهای نوآورانه و طرح‌های پژوهشی در حوزه‌های پژوهش‌های بنیادی، کاربردی، توسعه‌ای (حوزوی و غیرحوزوی) و تجاری‌سازی با تأکید بر توانمندسازی بخش غیردولتی و حمایت هدفمند از نخبگان و نوآوران علمی و فناوری «صندوق توسعه علمی و فناوری کشور» به عنوان یک نهاد عمومی غیردولتی دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی ایجاد می‌شود.</p> <p>اساسنامه صندوق توسط وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری، بهداشت درمان و آموزش پزشکی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید. منابع صندوق از طرق زیر تأمین خواهد شد:</p> <p>۱. بخشی از اعتبارات موضوع بند «د» ماده (۱۹)</p> <p>۲. کمک از بودجه عمومی دولت</p> <p>۳. کمک اشخاص حقیقی و حقوقی</p> <p>۴. کمک نهادهای علمی بین‌المللی</p> <p><u>تبصره -</u> مازاد اعتبارات جذب نشده پژوهشی دستگاه‌های اجرایی در پایان هر سال مالی با تأیید</p>

دلایل	پیشنهاد‌های متن جایگزین	شماره مواد لایحه و بندهای آن
		<p>معاونت، به این صندوق واریز خواهد شد، به استثنای مواردی که با تأیید معاونت قبلاً به‌طور قانونی تعهد شده است</p>
<p>در این ماده دولت به صراحت به انجام امور مندرج در بندهای ذیل ماده مکلف نشده است. به‌علاوه بند «الف» ماهیت برنامه‌ای ندارد، برخی از بندهای مذکور از جمله بندهای «ب»، «ج» و «د» هم‌اکنون در حال اجراست و اجرای آنها به تصویب قانون جدید نیاز ندارد</p>	<p>حذف</p>	<p>۲۲ به‌منظور گسترش حمایت‌های هدفمند مادی و معنوی از نخبگان و نوآوران علمی و فناوری اقدام‌های زیر انجام می‌شود: الف) ارتقای منزلت اجتماعی از طریق فرهنگ‌سازی ب) تسهیل در ارتقای تحصیلی و ورود به رشته‌های تحصیلی مورد علاقه در دوره‌های قبل از دانشگاه و دانشگاهی ج- اعطای حمایت‌های مالی و بورس تحصیلی از طریق وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و بنیاد ملی نخبگان د) هدایت تحصیلی در زمینه‌ها و رشته‌های اولویت‌دار مورد نیاز کشور ه) تأمین بیمه تأمین اجتماعی و بیمه پایه سلامت فرد و خانواده وی و) رفع دغدغه خطرپذیری مالی در انجام مراحل پژوهشی و امور نوآورانه ز) حمایت از تجاری‌سازی دستاوردهای آنان</p>

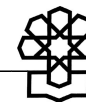
دلایل	پیشنهادهای متن جایگزین	شماره مواد لایحه و بندهای آن
<p>این ماده متناظر با بند «۸» سیاست‌های کلی برنامه پنجم تنظیم شده است، لکن به جای تبدیل سیاست به برنامه با افزودن دو وزارتخانه دیگر، محتوای این حکم را کلی‌تر کرده است. بنابراین، این ماده علاوه بر کلی‌نگری ماهیت برنامه‌ای نداشته و از زمانبندی ضروری برای اجرا برخوردار نیست و شاخص‌های کمی و کیفی نیز ندارد. بنابراین پیشنهاد می‌شود در حوزه برنامه‌ریزی حیطه مسائل آموزش و پرورش از سایر دستگاه‌ها تفکیک شود. هرچند که نگاه یکپارچه به آموزش در محدوده سیاستگذاری بسیار ضروری است خصوصاً با توجه به اینکه دستگاه‌های جداگانه‌ای متولی امور آموزشی هستند</p> <p>- این ماده تطابق کامل با بند «۸» سیاست‌های کلی برنامه پنجم ندارد</p> <p>- عبارت «مقاطع تحصیلی» عبارت نادرستی است</p> <p>- ماده (۱۲) قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش تصویب تغییر بنیادی نظام آموزشی و پرورشی مقاطع تحصیلی را در صلاحیت مجلس دانسته، لذا تصویب این طرح توسط دولت لغو قانون جاری است</p> <p>- متولی اصلی تهیه طرح جامع تحول بنیادی نظام آموزش و پرورشی در این ماده مشخص نیست</p> <p>عبارت قبل و بعد از دانشگاه مبهم است</p>		<p>۲۳</p> <p>به منظور ایجاد تحول بنیادین در نظام آموزشی کشور (قبل و بعد از دانشگاه) و ایجاد هماهنگی و یکپارچگی آموزشی با هدف ارتقای کیفی در سه حوزه دانش، مهارت و تربیت و نیز افزایش سلامت روحی و جسمی دانش‌آموزان و دانشجویان در کلیه مقاطع تحصیلی (از دبستان تا دانشگاه) و ارتقای مهارت‌های حرفه‌ای دانش‌آموزان و دانشجویان در جهت کارآفرینی و فن‌آفرینی از طریق کارورزی و کارآموزی در حین آموزش مبتنی بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی و براساس نیازها و اولویت‌های کشور، «طرح جامع تحول بنیادی نظام آموزشی و پرورشی» در سال اول برنامه تهیه و پس از تصویب دولت اجرا می‌گردد</p>

شماره مواد لایحه و بندهای آن	پیشنهاد‌های متن جایگزین	دلایل
	ماده جایگزین در راستای تحقق بند «۸» سیاست‌های کلی برنامه پنجم ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری دولت مکلف است اقدامات ذیل را به عمل آورد:	- از اشکالات مهم این حکم احاله تهیه طرح جامع تحول بنیادی به سال اول برنامه و محول کردن اجرای سیاست‌های کلی برنامه پنجم به تصویب این طرح است
	تحول در برنامه‌های آموزشی پرورشی و درسی جهت کسب شایستگی‌های مورد نیاز فرد ایرانی توسط دانش‌آموختگان دوره آموزش عمومی مبتنی بر فلسفه تعلیم و تربیت و نیازسنجی و به‌کارگیری فناوری	برای تحقق تحول و زمینه‌سازی برای دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز می‌باید ابعاد تحول مانند تحول در برنامه‌های آموزشی ...
	- هدایت تحصیلی بر اساس علائق و ویژگی‌های دانش‌آموزان، توسعه حرفه‌ای و سرمایه انسانی مورد نیاز کشور	تغییر در نحوه انجام هدایت تحصیلی
	- توسعه زمینه‌های لازم برای اجرای آموزش برای همه به نحوی که پوشش واقعی آموزش ابتدایی در پایان برنامه به ۹۵ درصد و پوشش واقعی آموزش‌های راهنمایی به ۹۰ درصد برسد	تکمیل پوشش تحصیلی
	- اصلاح نظام ارزشیابی پیشرفت تحصیلی با تأکید بر رویکرد ارزشیابی برای تحقق فرآیند یاددهی - یادگیری در کلیه دوره‌های تحصیلی تا پایان برنامه به نحوی که این فرآیند به‌طور کامل محقق گردد	اصلاح نظام ارزشیابی فرآیند یاددهی - یادگیری
	- بسترسازی و ایجاد انگیزه لازم برای ورود دانش‌آموزان مستعد به رشته‌های علوم انسانی	تحول در حوزه دانش و تربیت (بند «۸» سیاست‌ها) تحول و ارتقای علوم انسانی با جذب افراد مستعد (بند «۹» سیاست‌ها)

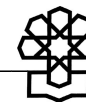
دلایل	پیشنهاد‌های متن جایگزین	شماره مواد لایحه و بندهای آن
توجه به نیازها و اولویت‌های کشور	- برنامه‌ریزی برای برقراری توازن بین تعداد دانش‌آموزان در رشته‌های مختلف تحصیلی متناسب با نیازهای جامعه به تدریج و در طول برنامه به نحوی که تا پایان برنامه توازن ایجاد گردد	
تحول در حوزه مهارت مورد توجه قرار گیرد	- بسترسازی مناسب برای کسب حداقل یک شایستگی و مهارت با توجه به وظایف دنیای کار تا پایان برنامه برای تمامی دانش‌آموزان دوره متوسطه نظری	
ایجاد تحول نیازمند تدوین و اجرای نظام تضمین کیفیت در مراحل اجرای تحول	- استقرار نظام تضمین کیفیت جهت پایش، ارزشیابی، اصلاح و افزایش بهره‌وری	
با توجه به اینکه تحول در آموزش عالی و تحول در آموزش و پرورش در بند «۷» و «۸» سیاست‌ها مورد توجه قرار گرفته ارتباط این دو نظام برای دستیابی به اهداف تحول ضروری است	- ایجاد تعامل و ارتباط مؤثر با دیگر نظام‌های آموزشی در کشور از جمله آموزش عالی به‌عنوان زیرنظام یک نظام واحد	
نظام آموزش و پرورش شامل برنامه درسی، محتوای آموزش، نیروی انسانی و صلاحیت‌های حرفه‌ای و... می‌باشد. بنابراین تحول در نظام آموزش شامل نیروی انسانی نیز می‌باشد	- سنجش و ارتقای صلاحیت‌های حرفه‌ای نیروی انسانی موجود و مورد نیاز آموزش و پرورش براساس شاخص‌های آموزشی و پرورشی - فراهم نمودن زمینه ارتقای سطح تحصیلی معلمان موجود به کارشناسی تا پایان برنامه در چارچوب قانون مدیریت خدمات کشوری	
ارتقای کیفی نیاز به زمان و مکان کافی دارد از طرف دیگر استفاده بهینه از این امکانات تحقق بخش اصلاح الگوی مصرف می‌باشد	- یک‌نوبته نمودن کلیه مدارس کشور برای آموزش‌های رسمی و بهره‌برداری از نوبت دوم فضاهای در اختیار برای فعالیت‌های تعلیم و تربیت غیررسمی	

شماره مواد لایحه و بندهای آن	پیشنهاد‌های متن جایگزین	دلایل
	<p>- تجهیز کلیه مدارس به سامانه‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری رایانه‌ای تا پایان برنامه</p> <p>- بهره‌برداری از اماکن ورزشی سازمان تربیت بدنی در ساعات بلااستفاده</p>	<p>دستیابی به جایگاه دوم علمی و فناوری در پایان برنامه پنجم نیازمند ایجاد زیرساخت‌های لازم است از جمله آموزش علم و فناوری (بند «۲-۷»)</p>
۲۴	<p>- به‌منظور زمینه‌سازی برای تربیت نیروی انسانی متخصص و متعهد، دانش‌مدار، خلاق و کارآفرین، منطبق با نیازهای نهضت نرم‌افزاری، دولت مکلف است:</p>	<p>- تکلیفی بر دولت گذاشته نشده است</p>
<p>الف) هزینه سرانه تربیت نیروی انسانی متخصص مورد تقاضای دولت و هزینه‌های خدمات پژوهشی، تحقیقاتی، فناوری مورد حمایت در چارچوب بودجه‌ریزی عملیاتی برای هر دانشگاه و مؤسسه آموزشی، تحقیقاتی و فناوری دولتی محاسبه و به‌طور سالیانه تأمین کند</p> <p>دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی مجازند از ظرفیت مازاد خود براساس قیمت تمام شده یا توافقی با بخش غیردولتی با تأیید هیئت امنای در مقاطع مختلف پذیرش دانشجو نمایند و منابع مالی دریافتی را حسب مورد به حساب درآمدهای اختصاصی منظور کنند</p>	<p>- هزینه سرانه تربیت نیروی انسانی متخصص مورد نیاز کشور و هزینه‌های خدمات پژوهشی، تحقیقاتی و فناوری مورد حمایت را در چارچوب بودجه‌ریزی عملیاتی برای هر دانشگاه و مؤسسه آموزشی، تحقیقاتی و فناوری دولتی محاسبه و به‌طور سالیانه تأمین کند</p> <p>دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی مجازند از ظرفیت مازاد خود براساس قیمت تمام شده یا توافقی با بخش غیردولتی با تأیید هیئت امنای در مقاطع مختلف پذیرش دانشجو نمایند و منابع مالی دریافتی را حسب مورد به حساب درآمدهای اختصاصی منظور کنند</p>	<p>- در بند «الف» تنها پرداخت هزینه سرانه تربیت متخصص مورد تقاضای دولت و هزینه‌های خدمات پژوهشی و فناوری مورد حمایت، مورد توجه قرار گرفته است، حال آنکه پاسخگویی به نیازهای کشور نیز باید مد نظر قرار گیرد، لذا پذیرش دانشجویان باید براساس نیاز کشور انجام شود</p> <p>در حال حاضر هزینه تربیت یک دانشجوی معیار (دانشجوی کارشناسی) حدود ۱/۵ میلیون تومان است</p>

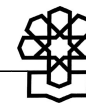
دلایل	پیشنهاد‌های متن جایگزین	شماره مواد لایحه و بندهای آن
<p>- اداره خودگردان تمام یا بخشی از فعالیت‌های آموزشی، دست دولت را برای قطع تدریجی کمک به آموزش عالی کشور باز می‌گذارد و از این حیث مغایر با اصل سی‌ام قانون اساسی است. این بند آموزش عالی را به سمت خصوصی شدن سوق می‌دهد. اجرای این بند امکان ورود به تحصیلات عالی را برای دهک‌های پایین جامعه کاهش و امکان ورود دهک‌های بالا را در دانشگاه‌های خوب کشور افزایش می‌دهد. این درحالی است که تقاضای اجتماعی ورود به دانشگاه در همه دهک‌های جامعه وجود دارد. گذشته از آن هدف یاد شده از طریق افزایش ظرفیت دوره‌های شبانه و کاهش ورودی دوره‌های روزانه نیز امکانپذیر است. در این صورت پیامدهای منفی اجتماعی نیز بر آن مترتب نخواهد بود. ذکر این نکته نیز ضروری است که در حال حاضر وجه غالب آموزش عالی (پیام نور، آزاد، غیرانتفاعی و شبانه) با اخذ شهریه از دانشجویان اداره می‌شود</p>	<p>حذف</p>	<p>ب) به دولت اجازه داده می‌شود نسبت به اداره خودگردان تمام و یا بخشی از فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی با اخذ تمام یا قسمتی از هزینه تحصیلی از دانشجویان به صورت نقد یا مؤجل یا اقساطی اقدام نماید</p>
<p>در بند «ج»، فرهنگستان‌های کشور از مجموعه مؤسسه‌های مشمول بند مذکور حذف شده‌اند. به علاوه معافیت دستگاه‌های مورد اشاره از کلیه مقررات عمومی اداری، مالی و استخدامی به صراحت اعلام نشده است</p> <p>در تبصره بند «ج» به پاسخگویی هیئت امنای اشاره شده</p>	<p>- دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و مراکز پژوهشی دولتی و فرهنگستان‌های تخصصی که دارای مجوز از شورای گسترش آموزش عالی وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر مراجع قانونی ذیربط می‌باشند صرفاً براساس آیین‌نامه‌ها و مقررات اداری، مالی، استخدامی و تشکیلاتی</p>	<p>ج) دانشگاه‌ها و مراکز و مؤسسات امور آموزش عالی و پژوهشی بدون الزام به رعایت قوانین و مقررات عمومی حاکم بر دستگاه‌های دولتی به‌ویژه قانون محاسبات عمومی، قانون مدیریت خدمات کشوری، قانون برگزاری مناقصات و اصلاحات و الحاقات بعدی آن و صرفاً در چارچوب مصوبات و آیین‌نامه‌های</p>

شماره مواد لایحه و بندهای آن	پیشنهاد‌های متن جایگزین	دلایل
<p>مالی، معاملاتی و اداری - استخدای - تشکیلاتی مصوب هیئت امنای که حسب مورد به تأیید وزرای وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا در مورد فرهنگستان‌ها به تأیید رئیس‌جمهور می‌رسد، عمل می‌نمایند. حکم این بند شامل مصوبات، تصمیمات و آیین‌نامه‌های مصوب قبلی نیز می‌گردد و مصوبات یاد شده مادام که اصلاح نگردیده به قوت خود باقی خواهند ماند</p> <p><u>تبصره</u> - اعتبارات اختصاص یافته از منابع عمومی دولت به این مراکز و مؤسسات کمک تلقی شده و بعد از پرداخت به این مراکز به هزینه قطعی منظور و براساس بودجه تفصیلی مصوب هیئت امنای قابل هزینه خواهد بود. هیئت امنای در این چارچوب پاسخگو می‌باشد</p>	<p>خاص، مصوب هیئت‌های امنای مربوط که حسب مورد به تأیید وزرای علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و در مورد فرهنگستان‌ها به تأیید رئیس‌جمهور، می‌رسد، بدون الزام به رعایت قانون محاسبات عمومی و سایر قوانین و مقررات عمومی اداری و مالی و استخدای اداره خواهند شد</p>	<p>است حال آنکه هیئت امنای قانونگذار هستند و به نمایندگی از آن مرجع عمل می‌کنند. بنابراین این دانشگاه‌ها هستند که در برنامه‌های اجرایی خود باید به هیئت امنای پاسخگو باشند</p>
<p>د) معادل درآمدهایی که مؤسسات و مراکز آموزش عالی، پژوهشی و فناوری از محل تبرعات، هدایا و عواید موقوفات جدید جذب می‌نمایند از محل درآمد عمومی به‌عنوان تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تأمین می‌گردد</p>	<p>د) معادل درآمدهایی که مؤسسات و مراکز آموزش عالی، پژوهشی و فناوری و فرهنگستان‌ها در سال قبل از محل تبرعات، هدایا و عواید موقوفات جذب می‌نمایند از محل درآمد عمومی به‌عنوان تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تأمین می‌گردد</p>	<p>- عبارت فرهنگستان‌ها نیامده است. مبنای آن نیز مشخص نشده است</p>
<p>ه) حمایت از توسعه مبادلات و همکاری‌های بین‌المللی در حوزه‌های آموزشی، پژوهشی و فناوری و تبادل استاد و دانشجو به‌ویژه در زمینه‌های علوم انسانی، معارف دینی و علوم پیشرفته و اولویت‌دار جمهوری اسلامی ایران با کشورهای دیگر با تأکید بر کشورهای منطقه و جهان اسلام</p>	<p>حذف</p>	<p>- مفاد این بند با برخی مفاد ماده (۱۹) ترکیب و ذیل این ماده به‌دلیل آنکه در راستای رسیدن به جایگاه دوم است، آورده شد</p>

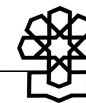
دلایل	پیشنادهای متن جایگزین	شماره مواد لایحه و بندهای آن
<p>آنچه این بند به آن اشاره دارد براساس قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (مصوب ۱۳۸۳) از جمله وظایف و مأموریت‌های مصرح وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است. بنابراین ایجاد یک سازمان جدید در این زمینه موضوعیت ندارد. گذشته از آن با سیاست‌های کلی نظام مبنی بر کوچک‌سازی دولت مغایر است. مضاف بر اینکه این بند مغایر تبصره بند «۱۵» ماده «۱۱۵» قانون مدیریت خدمات کشوری است که مطابق آن « ایجاد هر گونه دستگاه‌های اجرایی جدید براساس پیشنهاد دستگاه‌های ذیربط موکول به تأیید شورای عالی اداری و تصویب هیئت وزیران و با تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد بود»</p>	حذف	<p>(و) ایجاد «سازمان آموزش، تحقیقات و فناوری مؤسسات و مراکز آموزش عالی غیردولتی» به‌منظور ساماندهی، نظارت و ارزیابی این مؤسسات</p>
<p>از آنجا که ایجاد سازمان جدید، عملاً یک سازمان دولتی محسوب می‌شود، بنابراین نه تنها باعث کاهش تصدیگری نمی‌شود که عملاً ساختار دولت را افزایش می‌دهد و همان‌طور که در بند قبل نیز اشاره شد با کوچک‌سازی دولت مغایر است. این درحالی است که در دولت دهم دوباره معاونت دانشجویی در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری احیا شده است. ذکر این نکته نیز ضروری است که با توجه به تحولات جمعیتی (گذر از دوره جوانی جمعیت) در آینده‌ای نه چندان دور از جمعیت دانشجویی</p>	حذف	<p>(ز) ایجاد «سازمان امور دانشجویان کشور» به‌منظور کاهش تصدیگری، تقویت نقش حاکمیتی وزارت علوم، وحدت رویه در سیاستگذاری و برنامه‌ریزی، ارتقای کمیّت و کیفیت ارائه خدمات دانشجویی، افزایش رضایتمندی دانشجویان، تقویت امر نظارت و ارزیابی و صرفه‌جویی در کلیه امور مرتبط</p>

شماره مواد لایحه و بندهای آن	پیشنهاد‌های متن جایگزین	دلایل
		کشور کاسته خواهد شد. در سال جاری ظرفیت پذیرش بیشتر از تعداد متقاضی ورود به دانشگاه است. گذشته از آنچه گفته شد، این بند مغایر تبصره بند «۱۵» ماده (۱۱۵) قانون مدیریت خدمات کشوری است که مطابق آن « ایجاد هرگونه دستگاه اجرایی جدید براساس پیشنهاد دستگاه‌های ذیربط موکول به تأیید شورای عالی اداری و تصویب هیئت وزیران و تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد بود»
ح) واگذاری امور خدمات رفاهی دانشجویان به بخش غیردولتی و جداسازی از بدنه دانشگاه‌ها از نظر ساختاری به منظور رهاسازی مؤسسات و افزایش کارآیی مأموریت‌های اصلی دانشگاه‌ها (آموزش، پژوهش و فناوری) در هر سال حداقل ۲۰ درصد	حذف شود	- این بند منجر به نارضایتی دانشجویان و پیامدهای احتمالی آن خواهد شد. خصوصاً که یکی از زمینه‌های اعتراض دانشجویی همواره مقوله خدمات رفاهی بوده است
ط) حمایت مالی و حقوقی و پشتیبانی ویژه از ۱۰ دانشگاه برتر که دارای عملکرد برجسته در راستای توسعه پایدار و رفع نیازهای آموزشی و بازار کار داشته‌اند	ابقا شود	
ی) اعطای بورس تحصیلی داخل و خارج کشور به جانبازان (بالای ۵۰ درصد)، آزادگان (بالای ۵ سال اسارت) و فرزندان شهدا	این بند می‌تواند ابقا شود. البته یادآور می‌شود که در قوانین و مقررات جاری مرتبط با ارائه تسهیلات آموزشی به ایثارگران پیش‌بینی‌هایی در این زمینه انجام شده است. برای مثال در ماده (۱۱) آیین‌نامه اجرای اعطای بورس تحصیلی به خارج (آیین‌نامه اجرایی قانون اعزام دانشجو به خارج مصوب ۱۳۶۵) با اشاره به	

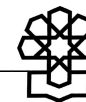
دلایل	پیشنهاد‌های متن جایگزین	شماره مواد لایحه و بندهای آن
	<p>مصوبه مجلس شورای اسلامی ۴۰ درصد از سهمیه بورس و اعزام پس از کسب حد نصاب مطابق ضوابط به رزمندگان اختصاص داده شده است. در آیین‌نامه اجرایی اعطای بورس تحصیلی داخل کشور نیز در زمانی که متقاضیان بورس بیشتر از ظرفیت باشند فرزندان شهدا، اسراء، مفقودین انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی و جانبازان با معلولیت بیشتر از ۷۰ درصد در اولویت قرار گرفته‌اند</p>	
	حذف شود	<p>تبصره - ایجاد سازمان‌های موضوع بندهای «و» و «ز» این ماده با پیشنهاد معاونت و تصویب هیئت وزیران می‌باشد ضمناً در این خصوص و دیگر موارد، امور با استفاده از منابع موجود به نحوی ساماندهی می‌شود که بار مالی جدید بر دولت تحمیل نشود، همچنین متناسب با واگذاری فعالیت‌ها منابع تعدیل می‌گردد</p>
<p>با توجه به تقاضای اجتماعی و ناکافی بودن ظرفیت پذیرش در دانشگاه‌ها و ضرورت تأسیس رشته‌های جدید و میان‌رشته‌ای متناسب با نیاز بازار کار، افزایش نرخ پوشش ضروری است. خصوصاً که در شرایط فعلی ظرفیت دانشگاه‌ها تنها ۳۰ درصد جمعیت سنی مذکور را پوشش می‌دهد که در قیاس با کشورهای پیشرفته قابل توجه نیست. براساس برآوردهای نقشه جامع علمی کشور این رقم در سال ۱۴۰۴ می‌باید به ۶۰ درصد برسد</p>	<p>بندهای الحاقی به ماده (۲۴) - در راستای اعمال سیاست افزایش دسترسی به آموزش عالی و پاسخگویی به تقاضای اجتماعی، نرخ پوشش آموزش عالی به ۴۰ درصد جمعیت ۱۸ تا ۲۴ سال در پایان برنامه پنجم برساند</p>	

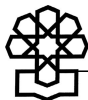
دلایل	پیشنهاد‌های متن جایگزین	شماره مواد لایحه و بندهای آن
<p>- در حال حاضر نسبت دانشجویان کاردانی به کل دانشجویان ۳۷/۵ درصد، کارشناسی ۵۶/۵ درصد و تکمیلی ۶ درصد است</p> <p>- مستند به گزارش ماده (۴۹) برنامه چهارم توسعه و تأکید رئیس محترم مجلس شورای اسلامی بر مفاد آن</p>	<p>- نسبت دانشجویان دوره‌های کاردانی، کارشناسی و تحصیلات تکمیلی به کل جمعیت دانشجویی کشور در پایان برنامه به ترتیب به ۳۰، ۶۰ و ۱۰ درصد افزایش یابد</p> <p>- دولت موظف است ظرف ۳ ماه از ابلاغ قانون نسبت به اصلاح ترکیب و وظایف هیئت‌های امنای دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی، متناسب با ظرفیت‌های حقوقی این بند و تنظیم حدود اختیارات حوزه‌های ستادی در امور این هیئت‌ها اقدام کند، با تأکید بر اینکه عضویت در هیئت‌های امانا به‌عنوان موظف اعضا تلقی شود و اعضا نسبت به نتیجه تصمیمات خود پاسخگو باشند</p> <p>- مصوبات این هیئت‌ها در صورت وجود اعتبار و مشروط به اینکه تعهد جدیدی اضافه بر کمک مصوب مجلس و درآمدهای حاصل از فروش محصولات و خدمات برای دولت و مؤسسه متبوع ایجاد نکند، لازم‌الاجراست</p> <p>- اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از محل بودجه عمومی دولت براساس « قیمت تمام شده » به دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی و فرهنگستان‌ها اختصاص می‌یابد</p> <p>- مسئولیت حسابرسی و نظارت بر میزان و نحوه هزینه‌کرد این اعتبارات صرفاً برعهده هیئت‌های امنای مربوطه است</p> <p>- وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و فرهنگستان‌های تخصصی</p>	

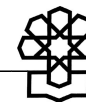
دلیل	پیشنهاد‌های متن جایگزین	شماره مواد لایحه و بندهای آن
	<p>کشور مکلفند ظرف ۶ ماه از ابلاغ این قانون، حسب مورد نسبت به طراحی الگوی تعیین قیمت تمام شده محصولات و خدمات علمی دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی و فرهنگستان‌ها اقدام و برای تصویب به هیئت وزیران ارائه کنند</p> <p>- وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظفند ظرف ۶ ماه از تاریخ تصویب این قانون نسبت به تدوین ضوابط لازم برای انتخاب مدیران دانشگاهی و اصلاح آیین‌نامه مدیریت دانشگاهی متناسب با جایگاه جدید هیئت‌های امنا و مدیریت‌های دانشگاهی اقدام و برای تصویب به مراجع قانونی ذیربط پیشنهاد کنند</p>	
<p>این ماده که به عبارتی متناظر حکم ماده (۵۵) برنامه چهارم است، دارای مشکلات ذیل است:</p> <p>همپوشانی عبارات آموزش‌های رسمی «با فنی و حرفه‌ای و مهارتی و علمی - کاربردی» یکی از اشکالات این ماده است درحالی که آموزش‌های رسمی اعم از فنی و حرفه‌ای و مهارتی است</p> <p>در صدر ماده از آموزش‌های غیررسمی اعمی برده نشده است درحالی که در بند «الف» به آموزش‌های غیررسمی اشاره شده است</p> <p>درحالی که مهمترین معضل آموزش‌های فنی و حرفه‌ای</p>	<p>دولت مکلف است به منظور گسترش شایستگی حرفه‌ای (دانش، مهارت و نگرش برای انجام کار در محیط کار واقعی)، اصلاح هرم تحصیلی نیروی کار و ارتقا و توانمندسازی سرمایه‌های انسانی، کاهش فاصله سطح شایستگی نیروی کار کشور با سطح استانداردهای جهانی و ایجاد فرصت‌های جدید شغلی و حرفه‌ای برای جوانان، ارتقای جایگاه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، برای نظام آموزش فنی و حرفه‌ای و علمی - کاربردی کشور (رسمی، غیررسمی و سازمان‌نیافته)، ظرف مدت یکسال از تاریخ تصویب این قانون در محورهای زیر، سازوکارهای لازم را</p>	<p>۲۵</p> <p>دولت مجاز است به منظور توسعه و تقویت آموزش‌های رسمی، علمی - کاربردی، فنی و حرفه‌ای و مهارتی اقدام‌های زیر را انجام دهد</p>

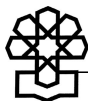
دلایل	پیشنهاد‌های متن جایگزین	شماره مواد لایحه و بندهای آن
<p>رسمی و غیررسمی درحال حاضر فقدان نهاد سیاستگذار واحد است که پژوهش محور باشد، نیازهای بازار کار را رصد نماید، استانداردهای ملی شغلی و حرفه‌ای، نظام تضمین کنترل کیفیت را تدوین نماید، سفارش‌پذیری و مشتری‌محوری را اساس آموزش‌ها قرار دهد و در دو برنامه قبل نیز با توجه به ضرورت این نهاد تشکیل آن پیش‌بینی شده بود (که متأسفانه انجام نشد) در این برنامه نیز توجهی به این موضوع نشده و راه‌حلی برای این مشکل پیش‌بینی نشده است</p> <p>نظام طبقه‌بندی حرف، استانداردهای حرفه‌ای و تضمین کیفیت در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای چارچوب صلاحیت‌های ملی، تشخیص یادگیری قبلی مورد توجه قرار نگرفته است</p>	<p>تهیه و با پیش‌بینی الزامات مناسب اجرا کند:</p> <p>— هماهنگی در سیاستگذاری و مدیریت در برنامه‌ریزی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کشور به‌عنوان یک نظام منسجم و پویا متناسب با نیاز کشور</p>	
<p>بند «الف» این ماده نیز دارای اشکالات زیادی است. اولاً عبارت مقاطع تحصیلی نادرست است. ثانیاً آموزش‌های فنی و حرفه‌ای درحال حاضر در دوره راهنمایی ارائه نمی‌شود و ارائه آن در این دوره مستلزم، بودجه، نیروی انسانی و برنامه‌ریزی است. ثالثاً عبارت کارآفرینی منحصر به آموزش‌های غیررسمی و وزارت کار است و در حوزه آموزش و پرورش جایگاهی ندارد. رابعاً از نظام کارآموزی، کارورزی و کارآفرینی که باید طراحی و اجرا شود تعریفی ارائه نشده است. درحال حاضر با توجه به</p>	<p>— استمرار نظام کارآموزی و کارورزی در آموزش‌های رسمی (متوسطه و عالی)، غیررسمی فنی و حرفه‌ای و علمی - کاربردی</p>	<p>الف) وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری، آموزش و پرورش و کار و امور اجتماعی مکلفند براساس نیازهای جامعه در کلیه رشته‌های غیرپزشکی دانشگاه‌ها (به استثنای رشته‌های محض) و در مقاطع تحصیلی راهنمایی، دبیرستان و آموزش‌های کوتاه‌مدت مهارتی، نظام کارآموزی، کارورزی و کارآفرینی را در آموزش‌های رسمی و غیررسمی طراحی و با مشارکت سایر دستگاه‌های ذیربط و بخش غیردولتی حداکثر در سال دوم برنامه به اجرا درآورند</p>

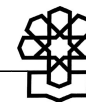
دلایل	پیشنهاد‌های متن جایگزین	شماره مواد لایحه و بندهای آن
<p>قانون کار، کارآموزی تعریف شده و وزارت کار مجری آن است، اما نظام مطروحه در این ماده که از یک برنامه بسیار کوچک تا یک برنامه بسیار بزرگ قابل تفسیر است، شفاف بیان نشده است. به علاوه مرجع تصویب کارشناسی و تأیید آن هم مشخص نیست.</p> <p>مواد (۱۰۷)، (۱۰۸)، (۱۱۱) و (۱۱۹) قانون کار مقرراتی را برای اجرای نظام کارآموزی، کارورزی و کارآفرینی مقرر داشته است که در صورت تصویب ماده (۲۵) ضرورت ایجاد تغییراتی در آن به وجود می‌آید</p> <p>جزء «۱» و «۲» بند «ب» و تبصره «۱» و «۲» جزء «۲» بند «ب» از ماده (۳) و ماده (۶) و بند «۱۱»، «۱۸» و «۲۰» ماده (۱۰) قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش ابعاد مختلف ارتقای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و نظام کارآموزی و کارورزی را مورد توجه قرار داده است</p>		
<p>این ماده شاخص معینی برای توسعه و ارتقای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای معین نکرده است. درحالی که استانداردهای منطقه‌ای آن، که ایران نیز آن را پذیرفته است قابل شاخص‌گذاری است</p> <p>همچنین دستیابی به جایگاه دوم در منطقه می‌تواند شاخص‌هایی را تعیین کند</p>	<p>- جذب، انگیزش، ارتقای شغلی، آموزش، بهسازی و نگهداشت نیروی انسانی مورد نیاز در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای با تأکید بر ارتقای نسبت معلم به دانش‌آموز در دروس نظری ۱ به ۲۰ و در دروس عملی ۱ به ۱۰</p> <p>- افزایش میزان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای غیررسمی به میزان حداقل ۱۰۰ نفر - ساعت به ازای یک نفر جمعیت فعال کشور در راستای آموزش‌های مادام‌العمر و متناسب با</p>	

شماره مواد لایحه و بندهای آن	پیشنهاد‌های متن جایگزین	دلایل
	<p>نیازهای فرد و بازار کار تا پایان برنامه پنجم - تخصیص ۲۰ درصد از زمان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به کسب شایستگی‌های کلیدی افزایش متوازن سهم دانش‌آموزان پایه دوم و سوم متوسطه در رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش از مجموع دانش‌آموزان این دو پایه به ۵۰ درصد با توجه به نیازهای کشور و آمایش سرزمین تا پایان برنامه پنجم - توسعه هنرستان‌های جوار حداقل به ۱۰۰ هنرستان و آموزشکده‌های جوار حداقل به ۲۰ آموزشکده با تأکید بر انعطاف‌پذیری در برنامه‌های آموزشی و درسی و ایجاد تسهیلات مناسب تا پایان برنامه پنجم</p>	
	<p>- کاربست چارچوب صلاحیت‌های حرفه‌ای ملی به صورت منسجم جهت ارتباط صلاحیت‌ها، مدارک و گواهی‌نامه‌ها در سطوح و انواع مختلف در حوزه حرفه و شغل در جهت به رسمیت شناختن یادگیری مادام‌العمر و تعیین شایستگی‌های سطوح مختلف مهارتی</p>	<p>آموزش‌های سازمان‌نیافته در فنی و حرفه‌ای مورد توجه قرار نگرفته است. به نظام یادگیری مادام‌العمر اشاره‌ای نشده است</p>
<p>ب) در راستای ارتقای سطح مهارت در کشور، از طریق مشوق‌های مالیاتی، اعطای تسهیلات مالی با نرخ ترجیحی و تأمین فضاها، فیزیکی و کالبدی با شرایط سهل، زمینه حضور فعال و مؤثر بخش غیردولتی در توسعه آموزش‌های رسمی و غیررسمی مهارتی و علمی - کاربردی کشور را فراهم سازد</p>	<p>- فراهم‌سازی ارتقای سطح مهارت در کشور، از طریق اعطای تسهیلات مالی با نرخ ترجیحی و تأمین فضاها فیزیکی و کالبدی با شرایط سهل و زمینه‌سازی حضور فعال و مؤثر بخش غیردولتی در توسعه آموزش‌های رسمی و غیررسمی مهارتی و علمی - کاربردی کشور - افزایش و تسهیل مشارکت بهره‌برداران از آموزش فنی و</p>	<p>مشوق‌های مالیاتی مذکور در بند «ب» مغایر اصل پنجاه‌ویکم قانون اساسی است با توجه به فرمایش مقام معظم رهبری نسبت به توجه به آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و نقش آنها در امور فرهنگی، علمی و فناوری، امور اجتماعی و اقتصادی به این نقش‌ها در این ماده توجه نشده است</p>

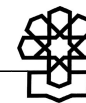
شماره مواد لایحه و بندهای آن	پیشنهاد‌های متن جایگزین	دلایل
	حرفه‌ای در بخش‌های دولتی و غیردولتی	
	- نیازسنجی و برآورد نیروی انسانی کاردانی مورد نیاز و صدور مجوز لازم و حمایت به‌منظور تأسیس و توسعه مراکز آموزش دوره‌های کاردانی در بخش خصوصی و تعاونی، به‌نحوی که تا سال چهارم برنامه، ظرفیت‌های مورد نیاز ایجاد گردد	توجه به نیازها و اولویت‌های کشور (بند «۸» سیاست‌ها)
	- رتبه‌بندی مراکز آموزش‌های فنی و حرفه‌ای رسمی و غیررسمی براساس شاخص‌های کیفیت، فرآیند یاددهی - یادگیری، نیروی انسانی، تحقیق و توسعه منابع و شاخص پشتیبانی فراگیران	تحول کیفی در حوزه مهارت با توجه به استانداردهای منطقه‌ای و بین‌المللی
	- ایجاد ظرفیت لازم برای امکان ورود تمامی دانش‌آموزان فنی و حرفه‌ای به دوره کاردانی پیوسته در آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای، دانشگاه جامع علمی - کاربردی و... تا پایان برنامه پنجم	برای دستیابی به اهداف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای که برای یک دوره کاردانی پیوسته طراحی شده‌اند لازم است تمامی این دانش‌آموزان این دوره را بگذرانند
۲۶	وزارت آموزش و پرورش مکلف است آیین‌نامه نحوه اداره امور مدارس و مجتمع‌های آموزشی در استان‌ها و مناطق خود را در چارچوب مواد (۱۳) و (۱۶) قانون مدیریت خدمات کشوری و به‌صورت هیئت امنای مردمی تهیه و به تصویب هیئت وزیران برساند به نحوی که تا پایان برنامه ۲۰ درصد مدارس دولتی به‌صورت هیئت امنایی اداره شوند	درحال حاضر مدارس هیئت امنایی وجود دارد، اما سازوکار واحدی برآن حاکم نیست و بیشتر مجوزی برای دریافت شهریه از اولیا هستند با توجه به اینکه هنوز ارزیابی دقیقی از این مدارس و تأثیر آن بر مدارس دولتی، غیرانتفاعی و شاهد صورت نگرفته، لذا پیشنهاد می‌شود عبارت حداقل از متن ماده حذف شود ماده (۷) قانون اهداف و وظایف به فراهم‌سازی
		به وزارت آموزش و پرورش اجازه داده می‌شود سازوکار اداره امور مدارس و مجتمع‌های آموزشی در استان‌ها و مناطق خود را در چارچوب مواد (۱۳) و (۱۶) قانون مدیریت خدمات کشوری و به‌صورت هیئت امنای مردمی (با امکان بهره‌گیری از مشارکت مردم) تهیه و به تصویب هیئت وزیران برساند به نحوی که تا پایان برنامه حداقل ۲۰ درصد مدارس دولتی

دلایل	پیشنهاد‌های متن جایگزین	شماره مواد لایحه و بندهای آن
<p>زمینه‌های جلب مشارکت مردم از هر طریق در امر آموزش و پرورش تأکید می‌نماید و قانون مدیریت خدمات کشوری (مواد ۱۳) و (۱۶)) بسستر قانونی مناسبی برای مشارکت مردم در آموزش و پرورش است. عمده مشکل این دستگاه مسائل اجرایی است بند «الف» ماده (۲۴) قانون مدیریت خدمات کشوری واگذاری ۲۰ درصد از میزان تصدی‌های دولت در امور قابل واگذاری را برای هر برنامه پیش‌بینی کرده است بهره‌گیری از مشارکت مردم حداکثر معادل قیمت تمام شده مخالف اصل سی‌ام است</p>		<p>(حداکثر معادل قیمت تمام شده متوسط مدارس دولتی) به‌صورت هیئت امنای مردمی اداره شوند</p>
<p>با توجه به وجود مدارس غیرمقاوم و بدون استحکام و عدم اختصاص اعتبار پیش‌بینی شده در قانون اصلاح ماده (۱) قانون برنامه چهارم اختصاص یک حکم به این موضوع ضرورت دارد متأسفانه سازوکار نظارتی مناسبی برای کنترل مراحل اجرای قانون فوق‌الذکر در قانون برنامه چهارم پیش‌بینی نشده بود، لذا از کم‌وکیف اجرای مراحل مقاوم‌سازی با توجه به میزان اعتبار دریافتی اطلاعات کاملی وجود ندارد مفاد این ماده مخالف بند «۲-۲۲» سیاست‌های کلی برنامه پنجم می‌باشد با توجه به انحلال صندوق ذخیره ارزی و مجاز نبودن</p>	<p>دولت مجاز است مابه‌التفاوت اعتبارات مصوب و اعتبارات تخصیص یافته (با احتساب تعدیل سال‌های اجرای طرح) موضوع قانون اصلاح ماده (۱) قانون برنامه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، مصوب ۱۳۸۵/۱/۳۰ مجلس شورای اسلامی را برای مقاوم‌سازی مدارس بدون استحکام در بودجه سنواتی منظور نماید</p>	<p>۲۷ دولت مجاز است مابه‌التفاوت اعتبارات مصوب و اعتبارات تخصیص یافته (با احتساب تعدیل سال‌های اجرای طرح) موضوع قانون اصلاح ماده (۱) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، مصوب ۱۳۸۵/۱/۳۰ مجلس شورای اسلامی را برای مقاوم‌سازی مدارس بدون استحکام در بودجه</p>

دلایل	پیشنهاد‌های متن جایگزین	شماره مواد لایحه و بندهای آن
<p>دولت به استفاده از صندوق توسعه ملی برای تأمین اعتبار لازم برای مقاوم‌سازی بهتر است اعتبار لازم در بودجه سنواتی دیده شود</p>		<p>سنواتی منظور نماید مدارس بدون استحکام از محل منابع صندوق توسعه ملی تأمین و سیاست‌های حمایتی از خیرین مدرسه‌ساز را تنظیم و اجرا نماید تبصره- آیین‌نامه اجرایی این ماده در سال اول برنامه پنجم توسط وزارت آموزش و پرورش تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید</p>
<p>در ماده (۷) قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش و بند «۱» و «۴» ماده (۱۳) قانون مدیریت خدمات کشوری کاهش تصدیگری و مشارکت‌های مردمی لحاظ شده است. کاهش تصدیگری و حمایت از مدارس غیردولتی تنها با فروش و اجاره فضاهای آموزشی محقق نمی‌شود هرچند که یکی از مشکلات مدارس غیردولتی تهیه فضای مناسب آموزشی می‌باشد در حال حاضر به دلایل زیاد خصوصاً کاهش جمعیت دانش‌آموزی، محدودیت همکاری آموزش و پرورش با این مدارس و عدم ارائه تسهیلات، رشد مدارس غیردولتی کاهش یافته است به دلیل عدم هماهنگی لازم، این مدارس موجب کاهش تراکم پیش‌بینی شده دانش‌آموزان بیش از میزان مقرر در اهداف قانون برنامه چهارم در مدارس دولتی شده‌اند در متن این ماده موضوع فروش مدارس دولتی و فروش</p>	<p>به دولت اجازه داده می‌شود به منظور کاهش تصدیگری، با حفظ سیاستگذاری و نظارت کیفی، از توسعه مدارس غیردولتی از طریق واگذاری مدیریت، یا اجاره بلندمدت به اشخاص حقیقی یا حقوقی واجد شرایط حمایت نماید</p>	<p>۲۸ به دولت اجازه داده می‌شود به منظور کاهش تصدیگری، با حفظ سیاستگذاری و نظارت کیفی، از توسعه مدارس غیردولتی از طریق واگذاری مدیریت، فروش اقساطی یا اجاره بلندمدت، فروش ساختمان‌های نیمه‌تمام یا آماده بهره‌برداری و واگذاری زمین‌های دولتی با کاربری آموزشی به صورت اجاره بلندمدت (با حفظ کاربری آموزشی) با نرخ ترجیحی و ارزیابی به اشخاص حقیقی و یا حقوقی واجد شرایط حمایت نماید</p>

دلایل	پیشنهادهای متن جایگزین	شماره مواد لایحه و بندهای آن
<p>ساختمان‌های ناتمام یا آماده بهره‌برداری مطرح شده که به‌نظر می‌رسد با اصل سی‌ام قانون اساسی از جهت ایجاد محدودیت در فراهم ساختن امکانات لازم برای ارائه آموزش رایگان متعارض باشد هرچند بند «۳» ماده (۱۳) قانون مدیریت خدمات کشوری و ماده (۱۲) قانون تأسیس و اداره مدارس و مراکز آموزشی و مراکز پرورشی غیردولتی، فروش اقساطی فضاهای مازاد و ساختمان‌های ناتمام را اجازه داده است</p>		

منابع و مآخذ

۱. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
۲. قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران.
۳. سند چشم‌انداز.
۴. سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه ابلاغی مقام معظم رهبری.
۵. پیش‌نویس لایحه برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران.
۶. گزارش بررسی سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه در حوزه آموزش و پرورش.
۷. آمار سرشماری سال ۱۳۸۵.
۸. کتاب آمار آموزش و پرورش سال ۱۳۸۴-۱۳۸۵.
۹. کتاب آمار آموزش و پرورش سال ۱۳۸۵-۱۳۸۶.
۱۰. کتاب آمار آموزش و پرورش سال ۱۳۸۶-۱۳۸۷.
۱۱. قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش.
۱۲. قانون مدیریت خدمات کشوری.
۱۳. قانون تأسیس و اداره مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی غیردولتی.
۱۴. قانون کار.
۱۵. قانون تشکیل سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی.
۱۶. توصیه‌نامه‌های یونسکو.
۱۷. آموزش مبتنی بر شایستگی (CBT) ۴۰ سؤال برای شایستگی حرفه‌ای، سازمان جهانی کار.
۱۸. کار شایسته، سازمان جهانی کار، ۲۰۰۴.
۱۹. راهنمای اعتبارسنجی و اعطای گواهینامه کالج کلمبو (APACC، ۲۰۰۴-۲۰۰۹).
۲۰. هندبوک بین‌المللی آموزش، آموزش برای دنیای کار متغیر، یونیوک ۲۰۰۹.
۲۱. هندبوک بین‌المللی پژوهش در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، TVET، یونیوک ۲۰۰۸.
۲۲. آیینیه تلاش، گزارش فعالیت چهارساله وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ۱۳۸۸.
۲۳. بررسی بند «الف» ماده (۴۹) قانون برنامه چهارم توسعه: فرصت‌ها و چالش‌ها، مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۸۸.
۲۴. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، سند توسعه ویژه (فرابخشی) آموزش عالی موضوع بند «الف» ماده (۱۵۵) قانون برنامه چهارم توسعه.

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۱۰۲۴۹

عنوان گزارش: بررسی لایحه برنامه پنجم توسعه (۲)، فصل دوم - علم و فناوری

نام دفاتر: مطالعات اجتماعی (اصلی)، مطالعات فرهنگی (فرعی)

تهیه و تدوین‌کنندگان: احمد داوری، محبوبه محمدعلی، فرهاد نصرتی‌نژاد، فاطمه سبزه‌علی

اظهار نظرکنندگان: علیرضا علی‌احمدی، جعفر توفیقی، علاءالدین کیا، احمد صافی، کرم‌الله دانش‌فرد،

مهدی اسمعیلی، محمد قهرمانی، محمدجواد محسنی‌نیا، علی افتخاری، غلامرضا ذاکر صالحی

ناظران علمی: ایروان مسعوداصل، علی اخوان‌بهبهانی

متقاضی: کمیسیون آموزش و تحقیقات

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ انتشار: ۱۳۸۹/۳/۱۲